

ไม่คู่กรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะเราแสวงหามา ทางโลกเขาแสวงหาความเป็นธรรม ความยุติธรรม ความยุติธรรมของทางโลก ที่ไหนมีการกดขี่ ที่นั่นจะมีแรงต่อต้าน ที่ไหนมีการกดขี่ ที่นั่นจะมีการโต้แย้ง แต่เวลากิเลสมันกดขี่เรา มันกดทับเรา เราไม่เคยโต้แย้งเลย แล้วบอกว่าฟังธรรมๆ กิเลสมันออกหน้านะ เวลาฟังธรรมนี่คิดว่าฟังธรรม กิเลสมันออกหน้า มันคิดไปก่อน

ในพระไตรปิฎกนะ ในสมัยพุทธกาล ภิกษุกล่าวคู่พุทธพจน์ กล่าวคู่คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าภิกษุสวด ๓ หนแล้วไม่ถอน ให้ปรับอาบัติสังฆาทิเสส แล้วภิกษุกล่าวคู่กรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเป็นสมัยปัจจุบันนี้พระปรับอาบัติหมด เพราะอะไร เพราะพระไม่เชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ไม่เชื่อกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่บวชเป็นพระกันนะ เห็นไหม กิเลสมันออกหน้า

คำว่า “ฟังธรรมๆ” ธรรมมันอยู่ที่ไหน...กิเลสทั้งนั้นนะ มันกล่าวคู่กรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเข็มทิศมันชี้บิดเบือน เข็มทิศมันชี้ผิดทางไปแล้ว คนจะเข้าถึงธรรมะได้อย่างไร ถ้าคนเข้าถึงธรรมะไม่ได้ แล้วธรรมอยู่ที่ไหน

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบ เขาถามว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบอะไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็นเจ้าของศาสนา

เราเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ เราเป็นคนค้นคว้าหาตัวเอง แล้วเรากราบอะไร สิ่งที่เราค้นคว้ามา สิ่งที่ประสบความสำเร็จทางโลกมา เราค้นคว้ามา เราทำของเรา มันคืออะไร? มันเป็นเพราะเราทำ มันมีผู้รองรับ มันมีตลาด มันมีทุกอย่างใช่ไหม มันเป็นเรื่องโลกใจ เราถึงกราบมันไม่ลง คุณ คนโบราณ ไม้คานเขาเลี่ยมทอง เขาเก็บไว้เลย เขามีอยู่มีกินมาเพราะไม้คาน เพราะเขาทำธุรกิจของเขา มาแล้วเขาเก็บของเขา เลี่ยมทองของเขา เขาเคารพบูชารักษาของเขา เพราะเขาสร้างฐานะของเขาขึ้นมาได้ นี่เป็นเรื่องของโลกนะ แล้วคนอื่นกราบด้วยไหมล่ะ เพราะอะไร

เพราะมันเป็นเรื่องที่ใครก็ทำได้ มันเป็นเรื่องสัจธรรมที่เป็นความจริงของสมมุติ มันเป็นเรื่องใหม่? ก็เป็นเรื่อง เพราะอะไร เพราะเราขยันหมั่นเพียร มันเป็นเรื่องขยันหมั่นเพียร มันเป็นเรื่องความวิริยอุตสาหะ เป็นการเก็บหอมรอมริบ เขาถึงมีฐานะอย่างนั้นขึ้นมาได้ เราทำของเรา เราก็เห็นคุณใจ นี่เป็นคุณ มีความกตัญญูทกเวทิกับสิ่งที่มีบุญคุณกับเรา นี่มันเป็นธรรมของโลกๆ

แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลึกซึ้งกว่านั้นมากมายนัก มากมายจนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลากราบธรรมนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมา ธรรมมันมีอยู่แล้ว นรกสวรรค์มีอยู่แล้ว โลกมีอยู่แล้ว ชีวิตมีอยู่แล้ว จิตมีอยู่แล้ว สรรพสิ่งมันมีอยู่แล้ว แต่มันหมุน ไปเวียนไปโดยวิบากกรรม

กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน **กมฺมพฺนุชฺ** มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นแดนเกิด มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย **ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เห็นไหม สิ่งที่ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว** การกระทำ มีกรรมเป็นแดนเกิด สรรพสิ่งต่างๆ เป็นแดนเกิด แต่ก็ไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อแล้วกล่าวคู่พุทธพจน์ ว่า ความเห็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบิดเบือน ไม่เชื่อตามสภาวะแบบนั้น ถ้าเป็นภิกษุ บวชมา ถ้าเข้มทศมันเป็นสภาวะแบบนั้น นี่เข้มทศความเชื่อ ศรัทธาความเชื่อเป็นตัวนำ

กาลามสูตร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่าไม่ให้เชื่อ **ไม่ให้เชื่อแม้แต่คำสอนไม่ให้เชื่อต่างๆ** **ไม่ให้เชื่อว่ามันอนุโลมเข้ากันได้** **ไม่ให้เชื่อว่ามันเป็นตรรกะ** **ไม่ให้เชื่อสิ่งที่มันน่าเชื่อถือ** **ไม่ให้เชื่อสักอย่างเลย**

มันก็เหมือนเรื่องโลก มันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มันเชื่อถือไม่ได้ แต่อาศัยมัน มันมีจริง จริงตามสมมุติ ชีวิตก็เป็นความจริง เราเกิดมาเป็นความจริง มันทุกข์ยากจริงๆ มันเจ็บปวดจริงๆ มันทุกข์จริงๆ นะ มันเหนื่อยหอบ ทำงานมาเหนื่อยล้าทั้งนั้นนะ มันเป็นเรื่องจริง ถ้าไม่เหนื่อยไม่หอบลึกลับไม่เป็นความจริง

มันเป็นความจริง ชีวิตเป็นอย่างนี้ ชีวิตมีการเริ่มต้น แล้วชีวิตมีถึงที่สุด ความพลัดพราก เป็นที่สุดของชีวิตนะ เราต้องตายจากนี้ไป เป็นเรื่องความจริง มันเป็นความจริงนะ แต่จริงโดย สมมุติ จริงที่มันเปลี่ยนแปลง จริงคือมันจริงโดยสมมุติ จริงเหมือนเล่นหัด จริงเหมือนที่โลกเขา เป็นกัน จริงอย่างที่ทุกๆ คนก็มีสิทธิ์ที่เป็นไปได้ แต่ธรรมะมันเหนือความจริง

สมมุติบัญญัติ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติ เห็นไหม คุณ ในโลกนี้ การสื่อสารไว ชาวพุทธเราเวลาสวดมนต์ ถ้าเป็นภาษาบาลี เถรวาทจะเหมือนกันหมด เหมือนๆ กัน นี่ มันเป็นบัญญัติ บัญญัติขึ้นมาให้เหมือนภาษากลางที่เราสื่อสารความหมายกัน นี่สมมุติบัญญัติ เห็นไหม

เรื่องของความทุกข์ ความทุกข์มันอยู่ที่ไหน ความทุกข์ของเด็กๆ มันไม่ได้ตั้งใจมันก็ ร้องให้ มันไม่ได้ตั้งใจมันก็ไม่พอใจของมัน ไอ้ความทุกข์อย่างนั้นมันเป็นความทุกข์เล็กๆ ไข้ไหม นี่ก็เหมือนกัน ความทุกข์ในการดำรงชีวิตของเรา มันเป็นทุกข์อย่างนี้ ที่เราว่าเป็นทุกข์ๆ สิ่งที่เป็น ทุกข์มันเป็นทุกข์ประจำชีวิต มันเป็นทุกข์ประจำโลก มันเป็นทุกข์จริงๆ มันเป็นทุกข์อย่างนั้นนะ เราอยู่กับมันแล้วเราก็บ่นว่าทุกข์ แต่เราไม่เห็นทุกข์ ไม่เห็นสังขารความเป็นจริง เราไม่เห็นทุกข์ จริงๆ เราไม่เห็นสังขารความจริง เราไม่เห็นอริยสัง เราถึงเข้าถึงสังขารไม่ได้

เรากล่าวคู่กรรมไม่ได้ เวลาพระกล่าวคู่พุทธพจน์ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ปรับอาบัติเลย ให้ความเห็นเราถูกต้อง แต่พอเราเชื่อถือศรัทธาขึ้นมา เรามีศรัทธาความเชื่อ เราถึง ออกมาประพฤติปฏิบัติกัน แล้วมันกล่าวคู่กรรม ธรรมะ ธรรมะที่เป็นความจริง ธรรมขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ละ คุณ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ทอดอาลัยเลยนะ “จะสอนได้อย่างไร” เหมือนกับเขาจะรู้ได้อย่างไร

พูดอย่างนี้ไม่ใช่พูดแบบคุณถูก ไม่ได้พูดกดขี่กันนะ แต่พูดให้เห็นคุณค่าว่าธรรมะเหนือ โลกอย่างไร ธรรมะปลดแอกชีวิตได้เลย เห็นไหม ก็เลสมันเหยียบย่ำ ก็เลสมันทำลายเราอยู่นี้ แต่ เราไม่เคยช่วยเหลือเราเองเลย เวลาเราไปประพฤติปฏิบัติ มันเป็นการคาดหมาย มันเป็นวิปัสสนิก ใจ นั่นละกล่าวคู่กรรม กล่าวคู่กรรม หมายถึงว่า มันคาดหมายคาดการณ์เอาทั้งนั้น เพราะอะไร เพราะเราเป็นชาวพุทธ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรามีความเชื่อมีความศรัทธา แล้วมันมีแบบอย่าง มันมีครูบาอาจารย์ไง

ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ที่มีจุดยืนนะ ไม่ยืนอยู่ในหลักของธรรม เวลาแสดงธรรมขึ้นมาหลักหลอย แล้วเราก็ไม่เชื่อถือ พอไม่มีการเชื่อถือ เห็นใหม่ ใจเรามันก็โลเลอยู่แล้ว มันยังไม่สนใจ มันยังหลักหลอยใหญ่เลย แต่เพราะว่ามีครูบาอาจารย์ของเราที่ประพฤติปฏิบัติมาแล้วรู้จริง ถ้ารู้จริงขึ้นมา มันจริงมาจากไหน? มันจริงมาจากใจ ถ้าใจมันเป็นความจริงขึ้นมา การแสดงออกมามันมีจุดยืนของมัน มันไม่ไปตามโลกหรือหลักของธรรมมันจะอยู่กับธรรม

ถ้าอยู่กับธรรมมันเป็นเรื่องของโลกไปไม่ได้ เพราะโลกมันเป็นสมมุติ โลกมันเป็นสิ่งที่เป็นอนิจจัง โลกมันเป็นของเราร้อน เหมือนไฟ ใครจะไปจับไฟ ไม่มีใครจับไฟหรอก แต่ในเมื่อเรามีกองไฟกองหนึ่ง คือมีชีวิตหนึ่ง มีพลังงานอันหนึ่ง เห็นใหม่ จิตมันเหมือนไฟที่มันเผาผลาญอยู่ตลอดเวลา แล้วจิตนี้มันมีอยู่ ไฟนี้มันมีอยู่ แต่เวลามันมอดไปแล้ว มอดคือชำระกิเลสไปแล้ว ไฟนี้ก็รอวันเวลาที่มันจะดับไป คือรอเวลาที่มันจะตายไป ชีวิตนี้รอวันเวลาที่มันจะตายไป ถ้ามันเป็นสังขารความจริง แต่ของเราไฟมันไม่ดับ พอไฟมันไม่ดับไป มันเผาอยู่ตลอดเวลา ตายก็เผาไปพร้อมกับใจของเรา เพราะมันต้องไปเกิดอีก เกิดในสถานะไหนมันก็เผาไปตลอดเวลา ไฟมันเผาเรานะ

ชีวิตเหมือนกองไฟกองหนึ่ง กองไฟมันเป็นความจริงไหม? มันเป็นความจริง เป็นความจริงกับเรา มันเผาเราแล้วมันให้ความทุกข์กับเรา เพราะเราไม่รู้จักวิธีดับมัน แล้วเวลาเราจะประพฤติปฏิบัติธรรมขึ้นมา เราคิดว่า “ดับไฟแล้ว ไฟนี้ดับแล้ว ร่มเย็น ว่าง สบาย” นี่เราคิดว่าดับไฟแล้ว แล้วไม่ได้ดับ มันจะดับจริงได้ไหม นี่กล่าวคู่กรรม เราไปคู่กรรมขึ้นมา ธรรมถึงไม่เป็นอย่างนั้น ในการประพฤติปฏิบัติมันยิ่งลึกซึ้งกว่านั้นนะ มันจะคู่ของมันไปหมด มันจะคาจดหมายของมันไปหมด ฉะนั้น ในการประพฤติปฏิบัติ เราอย่าให้กิเลสออกหน้า

ศึกษามาขนาดไหน ครูบาอาจารย์ท่านบอกเลยนะ เวลาหลวงปู่มัน เห็นใหม่ ถ้ามีการศึกษามาขนาดไหน ศึกษามาแล้วให้วางไว้ก่อน แล้วให้เราประพฤติปฏิบัติไปตามความเป็นจริง พุทฺโธไปเรื่อยๆ สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นมากับเรามันจะเป็นความลึกลับสงสัยสนทนห้ มันเป็นเรื่องธรรมดา ต้องทำความเข้าใจว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา ธรรมดาเพราะอะไร ธรรมดาเพราะเรามีกิเลส เรามีความสงสัย เรามีสิ่งที่เราไม่เข้าใจกันทั้งนั้นนะ แม้แต่ครูบาอาจารย์ที่เคารพศรัทธาๆ บางทีมันก็คิดลบลู่ๆ บางทีมันก็คิดต่อต้าน “มันจะเป็นอย่างนั้นไปได้อย่างไร มันไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น สิ่งที่ท่านคิด ที่ท่านว่า มันไม่จริงหรอก” แต่เวลาประพฤติปฏิบัติไปแล้วมันจะลงรอยเดียวกัน ถ้าไม่ลงรอยเดียวกัน อริยสัจมันมีหลายอันใช่ไหม ความจริงมันมีหลายความจริงหรือ

ความจริงมีความจริงเดียว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ธรรมไปแล้ว สมณโคม พระศรีอริยเมตไตรย อนาคตวงศ์ มันก็เป็นอริยสัจอันเดียวกัน อันเดียวกันเพราะอะไร เพราะกิเลสมันเป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น ธรรมะที่จะไปชำระก็ต้องเป็นสัจจะความจริง เป็นอริยสัจเหมือนกัน เพียงแต่อำนาจวาสนาบารมีของแต่ละองค์ไม่เหมือนกันเท่านั้น อันนั้นเป็นการสร้างสมมา ที่มันสร้างสมมา อายุจะยืนยาวกว่ากัน การรื้อสัตว์ขนสัตว์จะได้มากได้น้อย นั่นเป็นอำนาจวาสนา แต่สัจธรรมเป็นอันเดียวกัน ถ้าสัจธรรมไม่เป็นอันเดียวกัน ทำให้ใจนี้สะอาดไม่ได้

ถ้าใจนี้สะอาดขึ้นมา สัจธรรมอันนั้น ถ้าเราประพฤติปฏิบัติให้มันเป็นความจริงอย่างนั้น มันจะเป็นของมันโดยที่เราคาดหมายไม่ได้เลย ถ้าเราคาดหมาย เราคาดเราหมายกันไง เราคาดหมายโดยความเห็นของเรา นี่มันดู ดูเลยละ ดูให้เป็นตามความพอใจ เหมือนเราให้คะแนนตัวเอง จะทำอะไรก็แล้วแต่ เราจะให้คะแนนตัวเรา เราจะว่าสิ่งนั้นเป็นความถูกต้อง สิ่งนั้นเป็นความดีงามไปหมดเลย แล้วเวลาผลที่มันตอบมา ถ้าดีงาม ทำไมทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว

การประพฤติปฏิบัติ ถ้าเรากำหนดพุทธโฆ มีสติสัมปชัญญะ ผลของมันต้องเป็นสมาธิ ผลของมันคือจิตมันตั้งมั่น คนตั้งมั่น คนมีจุดยืน คนตั้งมั่น คนนี้จะโลเลไหม แต่ทำไมเราโลเล ทำไมเราเชื่อเราไม่ได้ เราเชื่อเราไม่ได้มันก็เป็นของปลอมสิ ถ้าเป็นของจริงมันจะปลอมได้อย่างไร ของจริงมันต้องเป็นของจริง ถ้ามันเป็นความสงบสุขจริง มันเป็นสมาธิจริง มันต้องเป็นความสงบสุข แล้วสงบสุขจะรักษามันอย่างไร เราจะดูแลสิ่งที่เป็นพลังงาน ดูแลสิ่งที่เป็นสมาธิ เราจะดูแลอย่างไร แล้วเราจะให้ออกวิปัสสนาอย่างไร

ในการวิปัสสนานะ ในขั้นของปัญญา ปัญญามันฝึกฝนได้ จิต ถ้าเรากำหนดพุทธโฆ จิตเราสงบไป ถ้าเวลากำหนดต่อไป หรือเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิอย่างไรก็แล้วแต่ ถ้ามันถึงเวลา คนเรามีอุบายวิธีการ คือมันใช้ปัญญาได้ กำหนดพุทธโฆฯ ไป ถ้าจิตมันสงบบ้าง หรือกำหนดพุทธโฆเข้าไป แล้วมันก็เก็บบ้าง มันไม่ยอมทำงานบ้าง เราก็ใช้ปัญญาปลุกเร้า

คูติ คูวิภูฏะ ทุกข์ใหม่ ต้องเกิดต้องตาย เราจะเห็นนะ เขาไปเที่ยวป่าช้ากัน ไปดูซากศพ คนเกิดมาตายหมด เข้าไปโรงพยาบาลสิ เด็ยนี้เด็กไปคลอดที่โรงพยาบาลหมด โรงพยาบาลเป็นที่เกิดของคน แล้วก็เป็นที่เจ็บไข้ได้ป่วยของคน เห็นไหม บางคนรักษาหาย ออกจากโรงพยาบาลก็มี บางคนเข้าไปรักษาแล้วตายอยู่กลางโรงพยาบาลมันก็มี บางคนต้องไปนอนจมอยู่ในโรงพยาบาลนั้นก็

คูตี คุณแล้วย้อนกลับมาที่เรา ถ้ามันจี้เกียด มันไม่ยอมทำ เราต้องปลุกปลอบมันด้วยข้อเท็จจริง เอาเรื่องจริงเข้าไปขัดแย้งกับอวิชา

อวิชามันรู้ รู้โดยกิเลส รู้โดยทิฐิมานะ รู้โดยสร้างทิฐิ สร้างความเห็นให้มันออกจากธรรมะไป แล้วพอมันไปศึกษา ไปฟังเทศน์ฟังธรรม “สิ่งนั้นเป็นธรรมๆ”...มันจะเป็นธรรมถ้ามันพัฒนาการขึ้นไปเรื่อยๆ ความดีที่ติดกาวนี้ยังมีอยู่ เวลาเราสวดมนต์ เห็นใหม่ สิ่งที่มีคุณประโยชน์ สิ่งที่ดีกว่านี้มันยังมีอีกมากมายเลย เราต้องทำของเราขึ้นไปเรื่อยๆ จากที่มันสงบเล็กน้อย มันจะสงบมากขึ้นเข้าไป สิ่งที่สงบมากขึ้นเข้าไป วิธีจะรักษาให้มันคงที่ ทำอย่างไร

เรารักษาไฟของเราไว้ เราตั้งน้ำของเราไว้ น้ำจะเดือดอยู่ตลอดเวลา เพราะไฟมันมีอยู่ นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่มันจะเป็นสมาธิได้ มันมีสติ มีการกำหนดคพุทธโธอยู่ ไม่ใช่ว่ามีสมาธิแล้วเราก็อเพิดเพลินกับสมาธิ จะรักษาสมาธิไว้ เงินเดือนออกมาแล้วบอกว่าเงินเดือนจะอยู่เต็มเดือนตลอดไปได้อย่างไร เงินเดือนออกมาแล้ว ในเดือนนั้นเราก็ต้องใช้จ่ายใช้ใหม่ เราต้องลงทุนต่างๆ เต็มมันก็ออกมาใหม่อีกเดือนหนึ่ง เพราะอะไร เพราะในเดือนนี้เราทำงาน สิ้นเดือน เงินเดือนก็ออก เดือนนี้เราทำงานทั้งเดือน สิ้นเดือน เงินเดือนก็ออก

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเรามีสติ เรามีการกำหนดคพุทธโธ นี่คือการทำงาน แล้วผลของมันก็เป็นสมาธิ ผลของมันคือเงินเดือนที่ออกมาไง ถ้าเราทำงานอยู่แล้วเงินเดือนเราไม่เอา มันจะเป็นไปได้ไหม เงินเดือน ผลประโยชน์ต้องมีสิ เหมือนกับเราทำงานของเราเอง มันก็เป็นผลประโยชน์ของเราเอง แม้แต่การออกกำลังกาย ร่างกายก็แข็งแรงขึ้นมาเอง เราดูแลรักษาร่างกาย ร่างกายเราก็ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย มันมีผลตอบแทนทั้งนั้นนะ ในเมื่อมีผลตอบแทนขึ้นมา ผลตอบแทนมันเกิดจากเราทำถูกต้อง ถ้าผลตอบแทน คูตี คนเขาอยากได้เงินได้ทองขึ้นมา เขาไปจี๋ไปปลิ้นของเขา มันก็เป็นเงินเป็นทอง แต่ได้มาอย่างไรล่ะ? มันได้มาโดยทุจริตไง

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ เราตั้งสติของเรา มันจะเป็นอย่างไร มันจะลำบากบ้าง เห็นใหม่ การสร้างเนื้อสร้างตัว การสร้างสติมันเป็นของลำบากไปหมดล่ะ แต่ถ้าไปจี๋ไปปลิ้นมันง่าย เพราะไปจี๋ไปปลิ้นมันก็ได้มาเลย นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราจะให้ธรรมเป็นอย่างที่เราศึกษามาเลย สมาธิต้องเป็นอย่างนั้น ปัญญาต้องเป็นอย่างนั้น คาคหมายกันไปเลย...มันจะเป็นไปได้อย่างไร มันเป็นไปได้ไม่ได้ เห็นใหม่ นี่การกล่าวคู่แบบหยาบๆ นะ

แล้วเวลากิเลสมันออกหน้าไปก่อน เวลาวิปัสสนาไปมันจะหลอกมันจะล่อ มันจะสร้างภาพ นี่ไง สิ่งที่มีมันแสดงออกมาจากหัวใจของเรา นี่เรื่องของอวิชชาทั้งนั้นนะ อวิชชามันแสดงออกมาจากเรานะ อวิชชาเป็นเรา เพราะเราเกิดมามีอวิชชา คุณติ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เห็นไหม ทั้งๆ ที่สร้างบุญบารมีมานะ เกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ พระเจ้าสุทโธทนะให้หมีครอบคร้ว แล้วมีสามเณรราหูล อันนั้นเป็นอะไร นี่การมีครอบคร้วทางโลกใจ อันนี้มันเป็นกิเลสใหม่

คนเกิดมามีกิเลสทั้งหมด คนเกิดมามีอวิชชาทั้งหมด การเกิดนี่คือมีอวิชชาทั้งหมด แต่มันมีคุณงามความดี ถ้าจิตมันมีคุณงามความดีขึ้นมา คุณติ คนเกิดขึ้นมา จิตมีสถานะของความรู้สึกรู้อธิ ภาวะต่างๆ กัน บางคนคิดดี เด็กบางคนเกิดมาจะไม่ทำความผิดพลาดเลยนะ ตั้งใจดีมาก จะทำดีมากๆ นั่นนะ เขาสร้างของเขามา ถ้าพ่อแม่ได้ลูกอย่างนั้นมา นั่นบุญกุศลของพ่อแม่เขา เพราะอะไร เพราะได้ลูกดี พ่อแม่ต้องมีความชื่นใจเป็นธรรมดา แล้วเด็กคนนั้นเขาจะพัฒนาของเขาขึ้นไประดับไหนนั่น มันเป็นอำนาจวาสนาของเขา

เกิดมามีคิดไปสว่าง เกิดสว่างไปมืด เกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์สมบัติสำคัญมาก เกิดมาแล้วทุกข์ใหม่? ทุกข์ทุกคน แม้แต่หายใจก็เหนื่อยนะ หายใจก็ทุกข์ เวลาร่างกายเราแข็งแรงอยู่เราหายใจได้ เราก็คิดว่าการหายใจเป็นเรื่องธรรมดา เวลาเป็นหวัดขึ้นมา หายใจไม่สะดวกแล้ว ยิ่งแก่แต่ขึ้นมา นะ หายใจไม่ออก มันทุกข์ทั้งนั้นนะ แต่เราไม่เห็นใจ เราเข้าใจว่าเป็นความสุข เราพอใจมัน เพราะเรารักชีวิตเรา พอเรารักชีวิตเราขึ้นมา เราต้องการทุกอย่างให้สะดวกสบายไปหมด เกิดมาแล้วก็ไม่ต้องตาย จะอยู่ค้าฟ้านะ ทั้งๆ ที่มันบอกว่าคนเราเกิดมาต้องตาย แต่จิตมันไม่อยากจะตาย ไม่อยากเป็นไป แล้วมันจะเป็นไปได้ไหม มันเป็นไปตามความเป็นจริงใหม่

คนเราเกิดแล้วต้องตายทั้งนั้นนะ คนเราเกิดตายเพราะวิภูฏะมันเป็นอย่างนั้น วิภูฏะการหมุนวนเป็นอย่างนั้น นี่การเกิดการตายมันเป็นเรื่องธรรมดา เพราะเราเกิดมาแล้วเราต้องตาย ฉะนั้นขณะที่มีชีวิตอยู่ เราทำไมไม่ขวนขวาย เรามีชีวิตอยู่ ทำไมเราไม่รีบกระทำของเรา ทำไมเราสนใจของเราขนาดนั้น ถ้ามันสนใจขนาดนั้นนะ นี่คนประมาท

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดอยู่ตลอดเวลาว่า “คนมีสติแม้แต่วินาทีเดียว ดีกว่าคนปล่อยชีวิตประมาททั้ง ๑๐๐ ปี”

ถ้าเราประมาทโดยที่ไม่มีสติ มันประมาทโดยธรรมชาติของมัน แต่ถ้าเรามีปัญญาขึ้นมา เราใคร่ครวญของเรา เราใช้ปัญญาใคร่ครวญ มันจะปลุกใจเราให้มีความเข้มแข็ง ถ้าใจเรามีความเข้มแข็ง ในการกระทำ ในการประพฤติปฏิบัติมันก็มีกำลังใจ เห็นใหม่ ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ถ้าใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ตั้งใจขึ้นมา มันไม่อ้างเล่ห์นะ

แต่ถ้ามันเป็นกิเลส มันอ้างไปหมดคนะ “จะเป็นอย่างนั้น เดียวจะเป็นอย่างนั้น หนานัก ร้อนนัก เดียวต้องไปทำงาน ไม่มีเวลา” มันอ้างไปร้อยแปด ออกจากทางจงกรม ออกจากนั่งสมาธิ ไปไหน? ไปนั่งคุยกัน ไปนอนจมกongan อย่างนั้นมีเวลา แล้วเวลาที่เอาไปคุย เอาไปนอนจมกongan ทั้งวันๆ อย่างนั้นมันได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา? มันได้ประโยชน์ของกิเลสไป ไม่ได้ไปขัดเกล้า มัน ไม่ได้ไปควบคุมมัน ไม่ได้ไปชำระมัน มันก็สะควกสบาย เห็นใหม่ แต่ถ้าได้ตั้งสติควบคุมมัน มันคิดคืนทันที นี่มีศรัทธามีความเชื่อ มีกำลังใจขึ้นมา มันก็พาให้เราเดินจงกรมบ้าง นั่งสมาธิบ้าง เป็นครั้งคราวเท่านั้น

แต่ถ้าเราเห็นโทษของมันนะ จะเป็นอย่างไรต้องอยู่ในทางจงกรม ตั้งสติจะไว้ ตั้งว่าเราจะต้องทำให้ได้ ทำไมคนอื่นเขาทำได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย พระโพธิสัตว์ เวลาเป็นหัวหน้าสัตว์ สร้างสมบุญญาธิการมา แล้วเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ตรัสรู้ขึ้นมาด้วยบารมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราเกิดมา มีอำนาจวาสนาขนาดไหน เห็นใหม่ สิ่งที่ไม่มียู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกขึ้นมา แล้ววางธรรมวินัยไว้อยู่ในพระไตรปิฎก แล้วพระที่มันกล่าวดูๆ กัน ทั้งๆ ที่เป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส บวชมาในศาสนาพุทธนะ ไม่เชื่อ นรกสวรรค์ ไม่เชื่อมรรคผลนิพพาน

เพราะในปาฏิโมกข์บอกไว้เลย ถ้าบิณฑิอน กล่าวความเห็นต่างจากศาสนา ไม่ให้พระไปคบ ถ้าพระไปคบ เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ลงพรหมทัณฑ์ ให้แยกออกไป คูสิ คูอย่างพระนั้นนะ ออกบวชพร้อมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วมาบวชเป็นพระ ติฎฐิมานะมาก ไม่ยอมฟังใครเลย ถือว่าเพราะมีพระนั้นนะถึงมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยึดถือไว้เป็นสมบัติ แล้วไม่ฟังใคร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไป พระอนันท์ถามว่า “พระนั้นนะมีปัญหาในสงฆ์นี้มาก จะทำอย่างไร”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้ลงพรหมทัณฑ์ คือไม่พูดด้วย เท่ากับอาบัติสังฆาทิเสส พอโดนลงพรหมทัณฑ์ เสียใจมาก เข้าป่าไปเลย เพราะติฎฐิมานะว่าตัวเองมี

ความสำคัญในศาสนา นี่ความสำคัญของกิเลสใจ ความสำคัญของทิวฐิมานะ ความสำคัญของสิ่ง
กีดขวาง ความสำคัญของการทำให้สังคมสงบอยู่ด้วยความไม่สะดวก

สัปปายะ ๔ หมู่คณะเป็นสัปปายะ ถ้าหมู่คณะเป็นสัปปายะ การประพฤติปฏิบัติมันจะไป
ในแนวทางเดียวกัน คือให้โอกาสกัน ให้ความสงบสงัดต่อกัน ให้เวลาต่อกัน สิ่งที่ดีควรเป็นข้อวัตร
ปฏิบัติ ควรจะทำ ถ้าเรามีโอกาส เราทำให้เขาๆ เพื่อให้เขามีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติ ไม่ให้มี
ความกังวลใจเห็นไหม ให้โอกาสต่อกัน นี่สิ่งที่หมู่คณะเป็นสัปปายะ

เวลามันมีการกีดขวาง เวลาพระอนนทลงพรหมทัณฑ์ เสียใจมาก หนีเข้าไปไปเลยนะ ไปนั่ง
สมาธิภาวนา จนถึงที่สุด พอถึงที่สุด ลีนกิเลส เพราะได้สร้างบุญญธิการมาเหมือนกัน เกิดเป็น
สหชาติ ได้เกิดเป็นคนที่มีใจองศ์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีบุญมีคุณต่อกันมา เพียงแต่ทิวฐิ
มานะมันไปฉกฉวยก่อน ฉกฉวยว่าเรามีความสำคัญ นี่มันคู่เอาคุณงามความดีของเขา ทั้งๆ ที่ตัวก็มี
คุณงามความดีนะ แต่คุณงามความดีนี้เป็นคุณงามความดีเกิดมาเป็นสหชาติ เกิดมาเป็นมหาดเล็ก
นั่นเป็นความดีที่เป็นอดีตไปแล้วใช่ไหม แต่ในปัจจุบัน ความดีในการชำระกิเลส ความดีที่จะให้
เราเห็นธรรมจริงมันอยู่ที่ไหน นี่มันไปคู่ตรงนั้น มันเลยเข้าไม่ได้

พอมีความเสียใจ เพราะโดนลงพรหมทัณฑ์ ไปรื้อค้นของตัวเอง สำเร็จเป็นพระอรหันต์ แล้ว
ออกมาหาหมู่สงฆ์ มาขอปลงอาบัติ พระอนนทบอกว่ “จะปลงอะไร ในเมื่อจบสิ้นกระบวนการ
แล้ว” เพราะเป็นพระอรหันต์แล้ว อาบัติไม่มี อาบัติหลุดไปแล้ว เห็นไหม

นี่ไง ถ้าเราไม่ชิงสุกก่อนห่าม เราทำไปเป็นตามข้อเท็จจริง เราจะทำความสงบของใจ เราก็
ทำของเรา เราทำของเรานะ คุณสมบัติอันนี้มันมีคุณค่ามากกว่าทางโลกมหาศาล แต่โลกมองไม่
เห็น โลกถูกเหยียดหยามกัน ถูกเหยียดหยามผู้ที่ไปวัด ผู้ที่ไปประพฤติปฏิบัติว่าทำให้โลกไม่
เจริญ ผู้ที่ชวนชวายเป็นอยู่กับโลก ผู้ที่ทำหน้าที่การงานในโลก ผู้ส่งเสริม โลกจะเจริญ

โลกมันเจริญไปไหน โลกมันเป็นอย่างนี้ โลกมันอนิจจัง สภาวะของโลก ทรัพยากรที่ใช้
หมุนเวียนไปตลอด ทรัพยากรมนุษย์ มันเลยคุณมนุษย์ใจ ว่ามนุษย์เป็นทรัพยากร ทรัพยากร
อันหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารเขาบริหารจัดการใจ แต่มนุษย์เป็นทรัพยากรหรือ มนุษย์มันสูงค่ามากกว่านั้น
อีก เพราะมนุษย์เวลามันพ้น มันเอาใจมันออกไปจากสังคมได้ อยู่กับสังคมโดยเปลือก อยู่กับ
สังคมโดยร่างกาย แต่หัวใจมันพ้นจากการเกิดและการตาย ใครจะควบคุมมันได้

สังคมเขาอยู่กันได้ด้วยการปกครองของเขา ด้วยอำนาจข่มขู่ ด้วยกฎหมาย ด้วยต่างๆ แล้วกฎหมายเขาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นั่นเรื่องของโลกนะ นี่โลกเขาจะถูกเหยียดหยามกัน แต่ถ้าเรามีสติของเรา เรามีความคิดของเรา เรามีความเห็นของเรา เราทำไปตามขั้นตอน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเทศนาว่าการ เห็นใหม่ อนุப்புพิกถา แสดงธรรมเป็นขั้นตอน ตั้งแต่เรื่องของทาน ให้คนสนใจเรื่องของทาน ให้มีการเสียสละก่อน ให้มีการเปิดโอกาส ถ้ามีการเสียสละ มีเรื่องของทาน ผลของมันคือสวรรค์ พอไปสวรรค์ไปตกค้างอยู่ซักช้า ก็ให้เนกขัมมะ จนจิตใจควรแก่การงานถึงจะเทศน์เรื่องอริยสัจ

นี่เราสนใจ เห็นใหม่ ถ้าเทศน์อย่างนั้นหมายถึงว่าศรัทธาใหม่ คนที่เขาไม่เข้าใจเรื่องศาสนาเลย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาเริ่มตั้งแต่ทานขึ้นมา เรื่องของทาน เราก็ทำของเราแล้ว เราเสียสละมาทั้งหมด ในปัจจุบันนี้เรามาเสียสละเรื่องกิริยาวัตถุ คำว่า “วัตถุ” อารมณ์ความรู้สึกเป็นวัตถุอันหนึ่ง กิริยาทำทางก็เป็นทำทางอันหนึ่ง แล้วเราเสียสละความอยู่สะดวกอยู่สบาย มานั่งสมาธิภาวนา นั่งสมาธิภาวนาเพื่ออะไร? เพื่อให้จิตมันสงบ เพื่อให้จิตมันมีฐานที่ตั้ง ให้เป็นกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานมันจะตั้งลงบนฐานของใจนี้ เพราะใจนี้เป็นตัวเกิดตัวตาย ตัวใจนี้เป็นตัวหมุนตัวเวียน ตัวทุกข์ตัวยาก ตัวลำบากลำบากนั้นคือตัวใจ

ไฉ้การอยู่ประสาโลกเขา ปัจจัยเครื่องอาศัยมันอยู่ชั่วคราว แล้วเกิดดีเกิดชั่วมันเป็นประสาเรา เราหาเงินหาทองมา เราจะอยู่เสพสุขขนาดไหนนั่นก็โลก แต่ก็อมทุกข์ทั้งนั้นนะ ไปนั่งอยู่บนกองเงินกองทองมันก็ไปร้องครวญครางอยู่บนกองเงินกองทองนั่นนะ จะสร้างตึกสูงขนาดไหน มันก็ไปทุกข์อยู่บนตึกสูงนั่นนะถ้าใจมันทุกข์ ถ้าใจมันสุข มันอยู่โคนไม้ มันก็มีความสุข มันอยู่ที่ไหนมันก็มีความสุข

ถ้าใจมันควรแก่การงาน เราสละกิริยาที่มันมีความสุขของมันมานั่งสมาธิ นั่งสมาธิเพื่ออะไร? เพื่อหาหัวใจให้เจอ เพื่อจะหาความจริงให้เจอ ให้มันเป็นความจริง อย่าไปตุ้มมันก่อน พอไปตุ้มมันก่อน กำหนดพุทโธๆ ไป มันจะว่าง มันจะมีความสุข...มันจะมีความสุขอย่างไรก็แล้วแต่ มันเป็นเรื่องธรรมดา ลมพัดมามันก็ต้องมีความเย็นเป็นธรรมดา จิตใจของเราถ้าทำให้มันสะดวก ให้มันเปิดโล่ง มันก็สบายเป็นธรรมดา ความเป็นธรรมดาอย่างนี้มันไปถอดถอนอะไรบ้าง? มันยังไม่ถอดถอนอะไรเลย

สิ่งที่มันจะเป็นความจริงนะ กำหนดไปบ่อยๆ ตั้งสติไว้ ให้เป็นความจริง ความจริงมันเกิดเอง มันเป็นเอง มันเป็นของมัน มันเกิดเอง มันเป็นเองโดยสัญชาตญาณ ไม่ใช่มันเกิดเองเป็นเองโดยที่มันจะลอยจากสิ่งที่ไม่มีต้น ไม่มีเหตุไม่มีผล มันจะเกิดเองอะไรเอง มันก็ไม่ใช้ลมนี้ ลมมันพัดไป อากาศมันร้อน มันพัดไป มันพัดเอาใบไม้ไป ใบไม้ก็ปลิวเป็นธรรมชาติ เกสรดอกไม้ คูลมมันพัดไป มันไปผสมพันธุ์กันมันก็ไปเกิดต้นใหม่ นะ แต่หัวใจเราละ มันไม่ใช่เป็นเกสรดอกไม้ สิ่งใดมันจะเกิดขึ้นมาเองได้อย่างไร

มันต้องเกิดจากการกระทำ มันต้องเกิดจากสติ สติต้องตั้งมั่น สติมีความสำคัญมาก จะนั่งสมาธิก็ต้องมีสติ พุทฺโธๆๆ เดี่ยวมันก็แว็บออกแล้ว ลืมแล้ว นี่มันก็เป็นพื้นฐาน ลมหายใจเข้า निकพุท ลมหายใจออกก็ निकโธ เกาะมันไว้ก่อน เกาะแน่นๆ ไว้ อย่าให้มันไหลบออกนอกทาง ทำไปเรื่อยๆ ถ้าจิตมันดี มันจะลงของมัน คือมันจะสงบเข้ามา แล้วพุทฺโธไปเรื่อย พอสงบขึ้นมาก็ตื่นตื่น เห็นไหม เพราะเราคาดหมายว่า “มันจะว่างอย่างนั้น ใจหนุครูบาอาจารย์ท่านว่ามีความสุขๆ มันจะสุขขนาดไหน นี่ก็เป็นความสุขแล้ว” เหมือนเด็ก เด็กมันไม่เคยเจอสมบัติ มันเห็นเงินเล็กๆ น้อยๆ เหมือนคนทำงานเดือนแรกเลย พอเงินเดือนแรกออก เพราะเราหาเงินเอง มันจะตื่นตื่นมาก นี่เป็นภาคปฏิบัตินะ

แต่ถ้าเป็นปริยัติ มันเหมือนเราเป็นลูก เราไม่เคยทำเงินเดือนเลย เราไม่เคยทำอะไรเลย เราขอพ่อแม่ใช้ทั้งปีทั้งชาติ พ่อแม่ให้มาตลอด เห็นไหม มันเป็นกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง แล้วพ่อแม่ให้มาก็น้อยเนื้อต่ำใจ “แม่ไม่รักเรา แม่รักคนนู้นมากกว่าเรา ให้เราน้อยกว่าคนนู้น ให้น้อยกว่าคนนี่”

นี่เหมือนกัน เวลาเราไปคู่กรรม เวลาจิตมันมีความรู้สึก นี่ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยกัน แล้วก็มานั่งเถียงกันไง “กรรมพระพุทฺธเจ้าว่าอย่างนั้น อะไรมันจะละเอียดอ่อนกว่า” มันก็เหมือน “พ่อแม่ไม่รักเรา รักคนนู้นมากกว่าเรา รักเรามากกว่าพี่กว่าน้อง” มันก็คิดของมันไป นี่เพราะมันไม่ได้ทำ

แต่พอมันทำขึ้นมา เราทำของเราเอง เห็นไหม พ่อแม่ให้กำเนิดมาแล้ว พ่อแม่ให้ชีวิตมาแล้ว มีคุณค่ามาแล้ว พ่อแม่เลี้ยงเรามาจนโตแล้ว ป่านนี้เราทำงานของเราเอง เงินเดือนแรกออกมาเราจะภูมิใจไหม จิตที่มันสงบก็เหมือนกัน จิตการกระทำของเรา กรรมขององค์สมเด็จพระ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เหมือนพ่อแม่เรา เงินของพ่อแม่ เราอาศัยแค่มารวชเรียนใน
พระพุทธศาสนา การดำรงชีวิตของเรานี้เป็นประเพณีวัฒนธรรม

บวชพระ เวลาออกธุดงค์ที่ไหน มีบาตรไปที่ไหนมันก็อยู่ได้ ชีวิตนี้ดำรงอยู่ได้แล้ว ดำรง
อยู่ได้แบบพระปฏิบัติ คือมันไม่เรียกร้องสิ่งใดจนเกินกว่าเหตุ ขอให้มึบัจจัยเครื่องอาศัย บัจจัย ๔
แค่ดำรงชีวิตนี้อยู่ มันเหลือเฟือแล้ว สิ่งอื่นที่มันแสดงออกนั้นเป็นเรื่องกิเลสทั้งหมด กิเลสมันไม่
พอใจหรอก อาหารที่มันไม่ชอบใจมันก็ไม่พอใจ มันไม่พอใจสิ่งใดๆ เลย กิเลสไม่เคยพอใจอะไร
ทั้งสิ้น แล้วพอมีกรรมวินัยขึ้นมาปกครองมัน เข้ามาบังคับใจเราให้อยู่ในกรอบ มันจะคืนขนาด
ไหน สู้กัน มันไม่พอใจขนาดไหน สู้กัน สู้กันด้วยข้อวัตรปฏิบัติ สู้กันด้วยกรรมวินัย สู้ ตั้งสติไว้ จับ
มันให้อยู่ ใหม่ๆ มันจะคืนรุนแรงมาก แล้วยิ่งจะมาประพฤติปฏิบัติ ยิ่งมากาวนา มันยิ่งคืนเข้าไป
ใหญ่ เพราะอะไร

เพราะจะฆ่ามันนะ ใครมันจะยอมให้คนอื่นทำร้ายเรา กิเลสก็เหมือนกัน กิเลสมันลึกซึ้ง
กว่าศัตรูหรือฝั่งตรงข้ามกับเราที่กลั่นแกล้งเรา เพราะเรารู้ว่าศัตรู เราระวังตัวนะ แต่กิเลสมันหลอกเรา
ให้เชื่อมั่นตายใจเลย เพราะมันเป็นเรา จะทำอะไรก็ได้ จะทำอะไรก็กลัวมันกระทบกระเทือน
ไปหมดเลย เพราะมันเป็นเรา แล้วมันก็ทำลายเรา นั่งสมาธิมันก็ทำให้สมาธิเราล้มลุกคลุกคลานไป
ได้ เคนจกรรมมันก็บอกให้หยุด มันมีเหตุผลอันหมดละ แต่เวลาเราจะทำความจริง เราไม่มีเหตุผล
อันเลย ฉะนั้น เราฝืนมัน สู้มัน ถ้าเราสู้ได้ เราจะชนะไปเรื่อยๆ ถ้าเราได้ชนะแล้วเราจะมีโอกาส แต่
ถ้าไม่เคยชนะเลย เราแพ้ตลอดไป เราจะเอาอะไรไปสู้มัน

คนทำการค้าถ้าทำแล้วขาดทุนทุกวัน เราจะเอาทุนที่ไหนไปต่อสู้ แต่เราประพฤติปฏิบัติ
จิตเราไม่สงบเลย จิตเราไม่มีหลักมีเกณฑ์เลย แล้วเราจะไปต่อสู้มัน เราก็น้อยเนื้อต่ำใจตลอดไป
แต่เราอาศัยครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง เราอาศัยครูบาอาจารย์เป็นฐาน ครูบาอาจารย์ท่านจะให้กำลังใจ
เรา ไม่ต้องเดือดเนื้อร้อนใจ เราไม่ต้องวิตกกังวลว่าเราจะต้องไปหาสิ่งใดมาเป็นการดำรงชีวิต เรา
อยู่กับครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์รับประกันในชีวิตเราว่าจะไม่ทุกข์ยาก จะอยู่ของเราได้ แล้วให้
ประพฤติปฏิบัติ พยายามสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมาให้ได้ ถ้ามันสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมาได้ มันจะ
เป็นไปตามข้อเท็จจริง มันจะซึ่งบุญซึ่งคุณนะ มันมีบุญมีคุณกันอยู่

แล้วพอจิตมันเริ่มเป็นไป มันจะเริ่มสงบขนาดไหน ขณิกสมาธิ อุปะการสมาธิ อัปปนา
สมาธิ มันจะลงอย่างไร ถ้ามันไม่ลง เราใช้ปัญญาใคร่ครวญ มันลงนะ มันจะเห็นตามความเป็นจริง

ของมัน ตามความเป็นจริง ลงก็ลงจริงๆ สงบจริงๆ มีความสุขขนาดไหน เราย่าเปลอ มีความสุขขนาดไหน ออกมา พุทโธต้องเกาะทันที ไม่ใช่ว่ามันมีความสุขของมันปล่อยวาง

คนเราหอบของหนัก แบกของหนัก วางของหนักมันก็เบาเป็นธรรมดา จิตของเรามันคิดอยู่ตลอดเวลา ความคิดมันหมกมุ่น มันเหยียบหัวใจอยู่ตลอดเวลา แล้วมันปล่อยความคิดหน่อย เดียวมันก็เป็นเรื่องสบายเป็นธรรมดา แต่เราปล่อยวางแล้วเราจะทำอะไรต่อไป ถ้าเราจะทำอะไรต่อไป เราปล่อยวางแล้วต้องมีกำลัง ยกมันขึ้นมาก็ได้ พลิกเพลงมันอย่างไรก็ได้ใช้ไหม

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีสติของเราเข้าไปบ่อยครั้งเข้า มีสตินะ พุทโธเข้าไปบ่อยครั้ง มันจะเห็นคุณเห็นโทษ เพราะเวลาที่เราย่าเปลอ เราย่าเปลอเพราะอะไร เปลอเพราะรูป รส กลิ่น เสียงมันสอดเข้ามา มันสอดเข้ามาในขณะที่พุทโธของเรา ขนาดพุทโธแล้วนะ จิตมันสงบขนาดไหนมันก็เอาเรื่องนี้มาเป็นเครื่องล่อ เพราะเราไม่รู้จักมัน แต่เราเห็นโทษของมัน มันผิดพลาดเพราะอะไร ทำไมเราต้องออกวิเวก ทำไมเราต้องหาที่สงบสงัด? หาที่สงบสงัดเพราะจะดูความคิดใจ

คนเราอยู่ด้วยกัน คลุกคลีกัน ไม่เห็นตัวเองหรือเห็นแต่อารมณ์ของคนอื่น แล้วจับผิดกันไปจับผิดกันมา แต่ถ้าอยู่คนเดียวนะ มันคิดของมันอยู่คนเดียวนะ จับผิดตัวมันเอง สิ่งที่เขาพูดกันเมื่อไหร่กระทบกระเทือนกัน เราก็ไม่พอใจ แล้วเราเอามาคิดอยู่ที่นี่ เราเลวกว่าเขาไหม เขาทำอยู่ข้างนอก เรายังว่าไม่ถูกต้อง แล้วมันมาคิดอยู่ในใจเรานี้มันถูกต้องไหม

นี่ใจ ที่มันสอดเข้ามา รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันเป็นบ่วงของมาร บ่วงคือบ่วงล่อใจให้เข้าไปอยู่ในอำนาจของมัน บ่วงล่อให้เราติดตามมัน พวงดอกไม้คือมันบูชา เราคิดว่าเรามีสติ เรามีสมาธิ เรามีกำลังของเรา เราปล่อยวางขึ้นไป มันก็เอาสิ่งนี้มาล่อ ถ้าเราไม่โง่ มันก็เอาบ่วงดัก ถ้าเราฉลาดมันก็เอาพวงดอกไม้มาล่อ พอล่อ มันก็คิดออก มันก็ส่งออกอีกเป็นธรรมดา

สิ่งที่ว่ามันเป็นสมาธิ มันเป็นความว่างๆ มันมีเหตุผลอะไร มันไม่มีเหตุผลเพราะอะไร เพราะเราดูมันเป็นจริง แต่ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมาะ เรายกขาของเราได้จริงนะ เราจะทุ้มเททั้งชีวิตนะ ถ้าจิตเรากำหนดพุทโธ ตั้งสติไว้ แล้วมันเป็นไปได้ มันสงบจริงๆ แล้วมันเสื่อมมาแล้ว เราจะทำให้สงบอีก มันสงบไม่ได้ พอสงบไม่ได้บ๊บบมันจะหาเหตุผลทันทีเลย เพราะเราเคยทำได้ เราเคยทำได้แล้วหนหนึ่ง ทำไมจะทำอีกไม่ได้ เพราะอะไร นี่ใจ ก็เพราะว่าเราไม่จริง เพราะเรานั่งสมาธิแล้วเราคิดส่งออก แล้วทำไมเราถึงส่งออก ทำไมคิดแต่เรื่องที่เป็นโทษกับมัน

ส่งออกเพราะมันมีกำลัง แล้วเราจะทอนกำลังมันได้อย่างไร? เราจะทอนกำลังด้วยการผ่อนอาหาร การผ่อนอาหาร การอดนอน มันจะไปผ่อนกำลังของกิเลสไป ถ้าผ่อนกำลังของกิเลสแล้วต่อสู้อย่างไร เห็นไหม มันมีปัญหาอย่างนี้ไง มีปัญหาเพราะมันรู้จริง พอมันรู้จริงเข้าไปถึงจุดความจริงนั้นแล้ว แล้วเราจะเข้าถึงจุดความจริงอันเดิมนั้น ทำไมมันเข้าไม่ได้ ทำไมครั้งที่แล้วมันเข้าได้ ทำไมครั้งนี้มันถึงเข้าไม่ได้ มันมีเหตุมีผลไป เพราะเราทำของเราไปไหน แต่ถ้าเราคาดหมายเห็นไหม มันดู พอดูไปแล้วมันไม่มีเหตุมีผล ถ้าไม่มีเหตุผล มันจะเข้าไปอีกได้อย่างไร มันก็เข้าไปคากันอยู่อย่างนั้นละ ตกวงวังค้ำบัง อยู่อย่างนั้นละ

ถ้าในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันมีสัมมาทิฏฐิ เวลาสัมมาสมาธิ มันมีสติ แล้วมันจะรู้ตัวของมัน สงบขนาดไหนก็รู้ตัวของมัน นี่สัมมาสมาธิ แต่มีจิตสมาธิ มันว่างๆ ของมัน แต่ไม่รู้ตัว ไม่รู้อะไรเลย มันเป็นมิจฉา เห็นไหม คำว่า “ว่าง” มันจะถูกต้องหมด มันก็ไม่ใช่ มันมีถูกต้องและผิด ผิดคือมิจฉาสมาธิ ถูกคือสัมมาสมาธิ

ถ้ามันถูก เป็นสัมมาสมาธิ มันจะพัฒนา ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ ก็ในเมื่อเราเข้าไปถูกทางแล้ว เราเดินต่อไป มันต้องลึกเข้าไปๆ จริงไหม แต่เราเข้าถูกทางแล้วทำไมมันไม่เดินต่อไปละ ทำไมจิตเราไม่เดินต่อไป ทำไมจิตเราไม่พัฒนา นี่ไม่พัฒนาแล้วก็เชื่อมั่นด้วยนะ มันให้กิเลสหน้าไหน ให้กิเลสมันหลอกว่าแค่นี้ๆ แล้วก็คร่อมอยู่อย่างนั้นนะ มันรอวันเสื่อมนะ รอวันที่จะต่อสู้อย่างไร

แต่ถ้าเป็นตามความเป็นจริงมันจะมีเหตุมีผล ธรรมะคือเหตุและผล สรุปแล้วเป็นธรรม เหตุและผลที่มันเป็นจริงสรุปขึ้นมาแล้วเป็นสมาธิ แล้วเราก็สร้างของเราบ่อยๆ เพราะเรามีเหตุมีผลของเรา ถ้ามีเหตุมีผล ถูกต้องหมด เห็นไหม เหมือนคนที่ชำนาญการ ทำอะไรก็ถูกไปหมด ทำสิ่งที่ตัวเองชำนาญ จะถูกๆ ไปตลอด นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันเป็นแล้วแล้วเราควบคุมได้นะ พอเราควบคุมได้อย่างนี้ นี่จิตตั้งมั่น จิตเป็นเอกัคคตารมณฺ์ จิตออกวิปัสสนา แล้วถ้าจิตมันยังไม่ตั้งมั่น จิตมันยังไม่เป็นเอกัคคตารมณฺ์ มันขึ้นๆ ลงๆ ก็ใช้ปัญญาใคร่ครวญ มันฝึกบ่อยครั้งเข้า ฝึกของมันบ่อยๆ แล้วเวลาออกไปให้เห็นกาย เวทนา จิต ธรรมโดยความเป็นจริง ถ้าเห็นกาย เวทนา จิต ธรรมโดยความเป็นจริง อันนั้นมันเป็นความจริง เห็นไหม ถ้าเป็นความจริง มันดูใหม่ละ

ถ้ามันดูนะ มันดูเพราะอะไร นี่เห็นกายๆ ว่าเห็นกายกันไป นั่นเห็นกายโดยสัญญา เห็นกายโดยสามัญสำนึก มันไม่เห็นกายตามข้อเท็จจริง ถ้าเห็นกายตามข้อเท็จจริง มันจะสะท้อนหัวใจ

สะท้อนใจมาก มันทิ่มเข้ากลางหัวใจเลย แล้วจับได้ พอมันหลุดมือไป เราพยายามฝึkb่อยๆ จับขึ้นมาอีก ให้สมาธิมันลงให้ได้ ถ้าสมาธิมันลงไม่ได้ หรือมันไม่เห็นกายอีก มันก็มีกาย มีเวทนา มีจิต มีกรรม มีกรรมะไง กรรมะกับอารมณ์ กรรมะกับความรู้สึก เขาเรียก “กรรมารมณ์”

กายเวทนา จิต กรรม อารมณ์ความรู้สึกมันเอามาเป็นการรื้อค้นได้ ค้นความรู้สึก ความคิด นี่มันพลิกแพลงได้ มันพลิกแพลงการบริหารจัดการให้มันเป็นไป ให้มันเป็นสัจจะ คือให้จิตมันฝึกจิตให้เห็นกายเวทนา จิต กรรม ให้เห็นเป็นไตรลักษณ์ ให้เห็นสัจจะความจริง ถ้าเห็นไตรลักษณ์ เห็นเป็นสัจจะความจริง เห็นจากใคร? เห็นจากใจที่เป็นสัมมาสมาธิ

ถ้าไม่เห็นจากใจที่เป็นสัมมาสมาธิ มันจะเป็นการกล่าวคู่กรรมะ เพราะกรรมะมันมีอยู่แล้ว กรรมและวินัยที่เขากล่าวคู่ กล่าวคู่มาตั้งแต่ข้างนอก เห็นไหม คู่กรรมมาตั้งแต่ข้างนอกว่า “นรกสวรรค์ไม่มี มรรคผลนิพพานไม่มี คนทำสมาธิเป็นคนโง่ คนทำสมาธิไม่มีปัญญา ต้องใช้ปัญญา”...ปัญญาอย่างนั้นเป็นปัญญาของกิเลส ปัญญาอย่างนั้นเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาอย่างนั้นเป็นปัญญาของเงินแม่ใช้ ปัญญาอย่างนั้นเป็นปัญญาจากพระไตรปิฎก ปัญญาที่เราศึกษามา

แต่ถ้าเป็นปัญญาของเราละ เราทำงานของเราเอง เรารู้สึกของเราเอง เราลงทุนลงแรงของเราเอง มันต่างกันเยอะมาก ถ้าพูดถึงปัญญาอย่างนี้มันเกิดขึ้นมา มันจะเกิดขึ้นมาจากอะไร เราจะลงทุนลงแรง เราจะทำกิจการของเรา ถ้าเราไม่มีทุน เราไม่มีต้นทุน เราจะเอาอะไรไปทำ ถ้าเราไม่มีสมาธิเป็นฐาน เราจะเอาอะไรไปทำ ถ้าไม่มีสมาธิเป็นฐาน มันทำขึ้นมาแล้วมันก็ลอยลมใช่ไหม เหมือนเราทำงานให้คนอื่น เราไปช่วยงานคนอื่น แล้วเราได้อะไรขึ้นมา? ก็ได้บุญได้คุณจากเพื่อนฝูง เพราะเราช่วยงานเขา การช่วยงานเขาก็ผลประโยชน์ของเขา แต่ถ้าเป็นงานของเราละ งานของเรา เราทำเพื่อประโยชน์ของเราใช่ไหม งานของเรา เราอยู่ที่ไหน? เราก็ออยู่ที่ใจนี่ไง เราก็ออยู่ที่จิตสงบนี้ไง

แต่ถ้าจิตมันไม่สงบมันก็เท่ากับไปช่วยงานกิเลสไป ช่วยงานใคร? ก็ช่วยงานของขันธ ๕ ช่วยงานของอาการของใจ ไม่ใช่ตัวใจ เพราะในเมื่ออาการของใจมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป โดยธรรมชาติมันเป็นสภาวะแบบนั้นอยู่แล้ว แล้วเราไปทำงานกันที่นั่น แต่ถ้ามันลอยกลับมาที่สัมมาสมาธิ กลับมาที่ใจ มันเป็นงานของเราละ รู้ที่รู้ที่ใจ ถอดถอนก็ถอดถอนเสี้ยนหนามที่ใจ ถ้าถอดถอนเสี้ยนหนามที่ใจ เอาอะไรไปถอดถอนมัน? คีล สมาธิ ปัญญา มรรค ๘ มรรคญาณจะเข้าไปทำลายมัน ถ้ามรรคญาณจะเข้าไปทำลายมัน มรรคญาณมันเกิดมาจากไหน มรรคญาณเกิดมา

จากตำราหรือ มรรคญาณเกิดมาจากวิชาการไหน ถ้ามรรคญาณมันไม่เกิดมาจากใจ มันจะเกิดมาจากไหน

มรรคอย่างนั้นมันเป็นมรรคตำรา มรรคอย่างนั้นเป็นมรรคของโลก นี่สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ผู้ประพฤติปฏิบัติพุดบ่อยมากเลย “ทำงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ”... ไอ้ นั้นมันนกแก้ว นกขุนทอง “แม่จ๋าๆ” มันก็ว่าแม่จ๋าตามเราไปนะ มันรู้ไหมว่าแม่จ๋า มันคืออะไร? มันไม่รู้หรอก นี่ก็เหมือนกัน มรรคๆๆ ไอ้ นั้นมันเป็นมรรคของโลก มันเป็นมรรคของกฤหัสถ์ คูสิ มรรค ๔ ผล ๔ โสดาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตตมรรค มันยังต่างกันเลย เห็นไหม

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติไป เวลาขึ้นของปัญญามันจะหลอกลวงนะ กิเลสมันจะแข่งหน้า กิเลสมันอยู่กับเรา กิเลสถ้าเราต่อสู้มัน มันจะสงบตัวลง มันจะสงบหลบหลีกเรา แต่ถ้าเราพิจารณาเข้าไปมันก็จะสร้างเหตุการณ์ให้เราเบี่ยงเบน ให้เราหลงผิดไป มันหลงผิดไป มันต้องปกป้องตัวมันเองตลอดเวลา มันจะต่อสู้เราตลอดเวลา เพราะเราไม่ทันมัน เพราะเราไม่เคยเห็นสัจจะความจริงใจ แต่เราเห็นสัจจะความจริง แล้วเราต่อสู้มัน เห็นคุณเห็นโทษของมัน

นี่เห็นคุณของมันนะ กิเลสเป็นคุณ กามคุณ เห็นไหม คนที่ใจเป็นธรรม ผู้ที่ต้องการสืบสกุลของเขา กามคุณของเขา เขามีผู้สืบสกุลของเขา แต่คนที่บอกว่ากามเป็นโทษ เพราะมันเป็นโทษหมดเลย เพราะสิ่งนี้ทำให้ชีวิตเราทุกข์ยากไปหมดเลย นี่เป็นโทษ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นประโยชน์ กิเลสเป็นคุณ เพราะมันมีมรรคใจ สิ่งที่เป็นความอยากเราแปรให้มันเป็นมรรคขึ้นมา ให้มันเป็นสิ่งที่เราตั้งใจขึ้นมา แล้วเอาสิ่งนี้แปรเป็นคุณงามความดีให้หมด ถ้าเป็นคุณงามความดีมันก็แบ่งแยก เดียวก็เป็นกิเลส เดียวก็เป็นธรรม เพราะกิเลสมันมีอยู่แล้ว กิเลสมันจะแฉกออกข้างนอกตลอดเวลา แต่เราจะดึงมันกลับมาด้วยผลประโยชน์ของเรา แล้วจับมันได้ เห็นมันได้ เวลาฆ่ามันนะ พิจารณาบ่อยครั้งๆ ถึงที่สุด เห็นไหม กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ พิจารณากาย กายเป็นกาย แยกออกไป จิตแยกออกไป ทุกข์แยกออกไป จิตรวมลง สมุจเฉทปหาน นี่ใจ สัจจะความจริงเป็นอย่างนี้ ไม่ใช่กล่าวดู๋

นี่ไปคู่กรรมมาว่า “เราบรรลुธรรม เรารู้ธรรม”...เรารู้จากสัญญา รู้ในข้อมูลอันหนึ่ง จะบอกว่าเป็นประโยชน์ไม่ได้ เพราะมันเป็นปริยัติ ในเมื่อปริยัติไม่มี เราจะเดินกันอย่างไร นี่ใจ ธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าวางไว้ ทำสังคายนามา ไม่ให้คนกล่าวดู๋ พระกล่าวดู๋ก็ไม่ได้ ถ้ากล่าวดู๋ ปรับ

อับดีเลย แต่ในปัจจุบันนี้ ในเมื่อสังคม ในเมื่อวงการของสงฆ์ไม่เชื่อเรื่องอย่างนี้กันแล้ว ไม่เชื่อแล้วไม่รู้ว่าจะเกิดมาทำไม ในเมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นไฟเผาใจอยู่ซัดๆ แต่ความเชื่อหรือไม่เชื่อบางทีมันสู้กับแรงกิเลสไม่ไหว กิเลสในหัวใจมันรุนแรงกว่า มันชักนำไปให้ผิดพลาดไปตามสภาพของมัน นี่ทนไม่ไหวก็เชื่อมั่นไป

สิ่งต่างๆ ลึกๆ แล้วมันสงสัยนะว่ามีจริงหรือไม่จริง นั่นเพราะเขาไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันรู้จริงเห็นจริง เห็นไหม สวรรค์ในอก นรกในใจ แล้วนรกสวรรค์ข้างนอก จิตนี้ตายแล้วมันไปเสวยภพ สิ่งที่เสวยภพ จิตมันไป จิตเสวยภพเพราะอะไร เพราะมันต้องมีคุณค่า เท่ากันมันถึงไปใช้ใหม่ จิตที่มันคิดมันก็ไปเกิดบนสวรรค์ เป็นอินทร์ เป็นพรหม จิตที่มันมีโทษมันก็ไปเกิดในนรกอเวจี แล้วเราจะดับสวรรค์ในอก นรกในใจ สิ่งที่เป็นแรงดึงดูดได้อย่างไร

แรงดึงดูด สิ่งที่มีมันเกาะเกี่ยว สักกายทิฏฐิ ความเห็นผิด ถ้าเราวิปัสสนาไป พิจารณากายไป ถึงที่สุดแล้วมันปล่อยวางตามความเป็นจริง เราถอนทิฏฐิที่เห็นผิด เห็นผิดแล้วมันก็เห็นถูก กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย กายกับจิตมันแยกออกจากกันโดยธรรมชาติของมัน แต่มันอาศัยกันอยู่ แล้ววิปัสสนาต่อเข้าไป สิ่งที่เป็นอุปาทาน ถ้าวิปัสสนาเข้าไปมันจะคืนสู่สภาพเดิมของมัน

กายไม่ใช่เรา ถ้าวิปัสสนากาย กายมันคืนสู่สภาพเดิม เพราะเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ มันจะคืนสู่สภาพเดิมของเขา เพราะ ดิน น้ำ ลม ไฟ เราเอาอาหารของโลก เราเอาสิ่งที่เป็นดิน เป็นน้ำ มากิน เรากินจวนดิน เรากินพืช อาหารมันก็มาจากดินทั้งนั้นนะ พืชมันก็ขึ้นมาจากดิน เห็นไหม ถ้าพิจารณาไป มันย้อนกลับไป มันกลับสู่สภาพเดิมของเขา จิตกับกายมันแยกออกจากกันโดยสังขจะความจริงเลย โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง นี่ถอนอุปาทานในหัวใจออกมา

ถ้ามันถอนอุปาทานในหัวใจออกมา โลกนี้ราบหมดเลย จิตมันปล่อยหมด ว่างหมดเลย นี่มันติดอยู่พักใหญ่เลยนะ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะนะ คิดว่านี่คือนิพพาน ถ้าปฏิบัติเริ่มต้นก็ว่ามรรคผลนิพพานไม่มี ประพฤติปฏิบัติไปถึงที่สุดระหว่างทางมันก็ว่านี่เป็นนิพพานๆ ไปตลอดทาง เพราะมันว่างๆ เห็นไหม มันซ่อนเร้นมาตลอด เราผู้ธรรมไปตลอด เพราะเราฝึกฝึคุณงามความดี เราอยากดี อยากให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ อยากประพฤติปฏิบัติให้พ้นจากทุกข์

ที่นี้พอพ้นจากทุกข์ไป เราไม่เคยเห็นถึงการสิ้นสุดกระบวนการว่ามันเป็นอย่างไร ในเมื่อการประพฤติปฏิบัติแต่ละขั้นตอน เวลามันปล่อยวาง ต่ทั้งคปทาน วิปัสสนาไปถ้าจับได้ ถ้าจับไม่ได้มันจะนอนจมเลยนะ จับไม่ได้หมายถึงว่าเข้าใจว่าตัวเองเป็นนิพพาน เข้าใจคือหลง หลงคือ

ไม่รู้อะไรเลย รู้สถานะที่มันเป็น รู้ที่มันว่างๆ แต่ไม่รู้สิ่งที่ดำเนินการต่อไป แล้วเข้าใจว่าความว่างเหมือนเราจะไปถึงหนทางหนึ่ง เราไปถึงอีกเป้าหมายหนึ่ง แล้วเราเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่เราปรารถนาไปถึงแล้ว มันคิดว่า มันเข้าใจว่าถึงที่สุดแล้ว ถ้าเราคิดว่าเราถึงเป้าหมายแล้ว เราจะเดินต่อไปไหม เราไม่เดินเพราะมันหลง มันไม่เข้าใจใจ อันนี้ไม่ใช่คู่ อันนี้หลง ไม่เข้าใจเลย ไม่รู้อะไรทั้งสิ้น ไม่รู้ว่าอะไรเป็นกรรมหรือไม่เป็นกรรม รู้แต่สิ่งที่เกิดขึ้นมากับใจแล้ว ถ้ามันรู้สิ่งต่างๆ รู้ว่าถ้าปฏิบัติไปแล้วถึงที่สุด เห็นไหม

คูลี ในสมัยพุทธกาล มีพระจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าสิ้นกิเลส

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ไม่ต้องมา ให้พระไปตัดไว้ แล้วบอกให้พระที่มาเข้าไปในป่าช้าก่อน”

พอเข้าไปป่าช้า ไปพิจารณาซากศพ มันมีความขยอกใจ หัวใจมันฟูมันแฟบ มันเกิดสิ่งที่มันว่างมันว่าง แต่มันไม่ว่าง เห็นไหม นี่ตัวเองไม่รู้ ไม่รู้เลย แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ ถึงว่าคักหน้าให้เข้าไปเที่ยวป่าช้าก่อน นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตมันปล่อยหมด ในเมื่อร่างกายมันคืนสู่สภาพเดิมของเขา จิตมันปล่อยหมด ว่างหมด นี่หลง ไม่เข้าใจ ก็จะติดอยู่อย่างนั้น ไม่พัฒนา ไม่ก้าวเดินต่อไป

แต่ถ้ามันมีครูบาอาจารย์คอยบอก หรือเราทดสอบของเราเอง มรรค ๔ ผล ๔ คำว่า “มรรค ๔ ผล ๔ กิจจญาณ” การเดินวกรอบของใจมันมีของมัน ถ้าเราทำแล้วมันเทียบได้ ถ้าเรามีปัญญา ตรวจสอบตัวเอง ตรวจสอบทดสอบตัวเองว่าสิ่งนี้มันยังไม่ถึงที่สุด มันจะทำให้ย้อนกลับไป ย้อนกลับเข้ามาเริ่มต้นด้วยสิ่งใด

เริ่มต้นที่จิตนี้มันปล่อยว่างแล้ว จิตนี้ว่างหมด ว่างหมดแล้วเอากำลังที่ไหนเข้าไปขุดคุ้ยหา กามราคะ จิตที่วานิพพาน จิตที่ว่างๆ ถ้ามันออกไปรับรู้ ออกไปค้นหา ถ้าค้นหา มันต้องเอาจิตเอาฐาน เห็นไหม สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรคมันต่างกันตรงไหน? มันต่างกันด้วยกำลังของสมาธิที่มันต่างกัน โสดาบัน ๒๕ เปอร์เซนต์ สกิทาคามี ๕๐ เปอร์เซนต์ อนาคามี ๗๕ เปอร์เซนต์ อรหัตตมรรค สมาธิ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ สมาธิเป็นญาณที่ละเอียดเข้าไปจับ

ในขั้นของสมาธินะ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิก็อันหนึ่ง อันนี้เป็นพื้นฐานของสมาธิที่ไม่เข้าถึงมรรคผลเลย มันอยู่ในขั้นของสมาธิ อยู่ในขั้นของสมถะ แต่ถ้าเข้ามาขั้นของ

ปัญญามันถึงเป็นมรรค เพราะอะไร เพราะมีความคำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ งานชอบในการวิปัสสนา งานชอบในการค้นคว้าหากาย เวทนา จิต ธรรม งานค้นคว้าในอริยสัจ นี่คืองานชอบ

ถ้างานในสมาธิคือชอบในขั้นของสมาธิ ทำความสงบของใจ ทำใจให้มันสงบเข้ามา อุปจาระ อปปนา มันก็เป็นอีกขั้นหนึ่ง แต่ถ้าขั้นของโสดาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค คนละเรื่องกัน เพราะสิ่งที่เป็นมรรคมันเป็นอริยสัจ สิ่งที่เป็นสมาธิคือการเตรียมพร้อมในการหาทุนที่เราจะเริ่มทำงาน สิ่งต่างๆ มันจะก้าวเดินต่อไป ให้มันเป็นสัจจะความจริง อย่าไปดูมัน

ไม่ดูธรรม ให้ทำตามความเป็นจริง ขยันหมั่นเพียรขึ้นไป เราจะมีโอกาสนะ

ถ้าเราไม่ขยันหมั่นเพียร เราจะทำลายโอกาสของเราเอง แม้แต่ประพฤติกปฏิบัติ แม้แต่ความเข้าใจนะ ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมท่านเห็นพวกเราที่ดำรงชีวิตนี้เหมือนสัตว์ตัวหนึ่งนะ คุณสัตว์ สัตว์มันดำรงชีวิตของมันโดยธรรมชาติของมัน คุณสัตว์ป่ามันเกิดมาจากในป่า มันดำรงชีวิตของมัน มันต้องพยายามหาอาหารของมัน มันจะดำรงชีวิตของมันให้ได้

ทุกคนเกิดมาก็ไม่อยากจะตาย ทุกคนรักชีวิตทั้งนั้นนะ แล้วเราเป็นมนุษย์ เราเกิดมาแล้วเราก็ดำรงชีวิตของเรา เราก็ออยู่ในโลกของเรา เราว่าเราเป็นคนดี เราก็อรักษาดูตัวเราดี เราก็อเป็นคนดีหมดแล้ว เห็นไหม แต่ครูบาอาจารย์ที่ท่านเห็นเป็นธรรม เพราะอะไร เพราะอย่างนี้มันดีแบบสัตว์ คือดีแบบดำรงชีวิตหาเครื่องอยู่อาศัย หาอาหารเพื่อดำรงชีวิต แต่ไม่ได้หาอาหารให้ใจ ไม่ได้หาธรรมะมาชำระกิเลส ถอดถอนกิเลส

เพราะการถอดถอนกิเลสนี้เป็นอริยทรัพย์ ทรัพย์ความจริง นี่คือตัวธรรม ตัวธรรมคือตัวใจเป็นธรรม ใจที่เป็นโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี นี่ตัวธรรม ตัวธรรมมันอยู่ที่นี้ ที่กราบธรรมๆ สิ่งที่เป็นธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบ กราบที่ไหน คุณติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบ เป็นพระอรหันต์ เป็นศาสดาองค์ที่ ๔ แล้วกราบใคร

ธรรมะมีอยู่แล้ว ธรรมะคือมรรคญาณ คืออริยสัจ สัจจะความจริงอันนั้น แต่ใจที่ธรรมเข้าไม่ถึง ใจนั้นมันก็เป็นธรรมไม่ได้ ใจที่เข้าได้ถึง มันเข้าได้ถึงสมมุติ เห็นไหม สมมุติที่เราคิดกันอยู่ สมมุติบัญญัติที่เราศึกษากันมันเป็นสมมุติ ถ้าสมมุติก็ขอเงินแม่ ขอเงินแม่ ไม่ใช่เงินของเรา ถ้าเราทำงาน เราขอเงินเรา เราหาเงินเอง เราทำงานขึ้นเอง ถ้ามันทำงานขึ้นเอง นี่ไง ธรรมะเพราะใจมัน

เป็น ใจมันทำ ใจมันทำอริยสัง ใจมันค้นคว้าอริยสัง ใจมันหมุนเวียนออกมาจากอริยสัง ใจมันถึง เป็นธรรม

แต่ถ้าพูดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมอยู่ กราบธรรมถึงสิ่งที่มีอยู่คือ มรรคญาณ แล้วสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ตรัสรู้มา นั่นเป็นธรรมของจริง แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา บรรลุธรรมขึ้นมาเป็นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นก็ธรรมเสมอกัน มันมีอยู่แล้ว สิ่งที่มีอยู่ สิ่งที่ไม่มีไม่ เป็นไป ไม่ได้ ไม่มีแร่ทองคำ ไม่มีแร่ธาตุต่างๆ เราจะเอาแร่ธาตุนั้นมาหล่อมาหลอมได้อย่างไร ไม่มีหัวใจ ไม่มีสิ่งที่เข้าไปชำระล้าง มันจะเป็นธรรมขึ้นมาได้อย่างไร

ที่ครูบาอาจารย์เห็นเราเหมือนสัตว์ตัวหนึ่ง เพราะอย่างไร สัตว์ตัวหนึ่ง ก็ว่ามันเกิดตาย เหมือนสัตว์ สัตว์มันก็เกิดตายเหมือนกัน ชีวิตเราก็ต้องเกิดตายเหมือนกัน แล้วชีวิตเราเกิดตาย ขึ้นมามันจะต่างกับสัตว์ตรงไหน ถ้ามันไม่ได้ต่างกับสัตว์ เห็นไหม คุณี เราต่างกับสัตว์เพราะเรามีศีลธรรม แล้วถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา คุณค่ามันอยู่ที่นี้ อยู่ที่การกระทำของเรา อยู่ที่สังจะ ความจริงของเรา อยู่ที่ความขยันหมั่นเพียรของเรา

ถ้าขยันหมั่นเพียร ขยันหมั่นเพียรที่ไหน ขยันหมั่นเพียรก็ต้องออกไปทางโลก ขยันหมั่นเพียรก็ต้องออกไปทำมาหากิน หาเงินหาทองกัน... ใ้มันมหาสมบัติสาธารณะ สมบัติ ความจริงของใจมันต้องหาในทางจงกรม หาในที่นั่งสมาธิภาวนา มันหามาจากที่นี้ หามาจากงานข้างใน เรารักษาใจให้ได้ ใ้ใจมันมั่นคงขึ้นมา แล้วใ้มันออกวิปัสสนา ถ้าไม่ออกวิปัสสนาจะตายเปล่า สมาธิคือสมาธิ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมาธิมัน เป็นโลกียปัญญาหมด มัน เป็นเรื่องปัญญาของโลก มัน เป็นปัญญาของกิเลส มัน เป็นปัญญาสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากกิเลสทั้งหมดเลย

แต่ถ้ามันจะเป็นปัญญา เป็นธรรมขึ้นมา มันต้องมีฐานของสมาธิ สมาธิมันอ่อนแอ ปัญญา มันก็อ่อนแอตาม ถ้าสมาธิมันคง ปัญญามันก็มันคงตาม สมาธิที่มันดีขึ้นมา สมาธิที่มันใช้ขึ้นมา แล้วสิ่งใดที่ใช้แล้วมันจะไม่เสื่อมสภาพ สมาธินี้ใช้แล้วเสื่อมสภาพ มันถึงต้องเดินไปคู่กัน คือว่าจะอยู่ขั้นไหนก็แล้วแต่ ต้องกำหนดพุทโธ จะอยู่ขั้นไหนก็แล้วแต่ ต้องพักใจ ใจจะต่อสู้กับกิเลส โดยใช้ปัญญาน้ำเต๋วมันเป็นไปไม่ได้ แต่ถ้าไม่ใช้ปัญญามันก็แก้กิเลสไม่ได้ นี่ไง ความพอดี

มันมีมาปฏิบัติ ความสมดุลของใจในการประพฤติปฏิบัติมันอยู่แค่ไหน? มันก็อยู่แค่จิตนิสัยของสัตว์โลก สัตว์โลก จิตนิสัยของแต่ละบุคคล แต่ละดวงจิตที่ประพฤติปฏิบัติมันแตกต่างกัน

ความชอบ จิตนิสัย ความเห็น การเกิดการตายที่สะสม การเกิดการตายโดยเวร โดยกรรม คู่เวรคู่กรรม คู่ทุกข์คู่ยาก คู่สร้างคู่สม นี่มันมีของมันมา การกระทำมันถึงมีกรรม กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน แล้วสัตว์ไหน ไอนั้นมันสัตว์โลก ไอ้เรามันสัตว์บุคคล สัตว์เรา มันต้องแก้ไข สัตว์นี้ก่อน ไอ้สัตว์ตะ ไอ้ผู้ซ่องในหัวใจ ไอ้สิ่งที่มันฝังใจ เอาสัตว์ตัวนี้ให้รอด ถ้าเอาสัตว์ตัวนี้รอด มันก็ออก มีความเข้มแข็ง มีการกระทำ มีการทำความสงบของใจ ถ้าจิตสงบเข้ามามันย้อนออกได้ มันไม่ใช่ว่า พอกายกับจิตว่างแล้วก็จะว่างอยู่อย่างนั้นนะ

มันผ่านขั้นตอน ผ่านกรรมมา แต่กิเลสที่ละเอียดมันก็ปิดบัง นี่กิเลสอย่างหยาบก็หลอก หยาบๆ กิเลสอย่างกลางก็หลอกอย่างกลางๆ กิเลสอย่างละเอียดมันก็หลอกละเอียด กิเลสละเอียดสุด มันเป็นภพ มันเป็นเรื่องที่เป็นสถานะเฉยๆ นี่แหละ มันจะหลอกเราอยู่ข้างหน้า แต่เราไม่เคยเห็นอะไรเลย เราก็ว่าเราสิ้นแล้ว มันเลยกล่าวคู่ ถ้าไม่กล่าวคู่ ทำไป สู้ไป มันถึงที่สุดนะ

คูสิ มือเราสกปรก เราเอามาดมมันก็เหม็นวันยังค่ำ ถ้ามือเราล้างแล้วสะอาด มันจะมีกลิ่นไหม จิตที่มันยังมีอยู่ กิเลสที่ยังมีอยู่ในหัวใจ มันมีอยู่ มันคายพิษนะ ถ้าอย่างนั้นรักษาอยู่ อยู่กับครูบาอาจารย์ อยู่กับหมู่คณะมันก็ว่างๆ อยู่ แต่ถ้ามันไปกระทบมันก็แสดงออก แต่ถ้ามันไม่กระทบ เราใช้สติเราค้นคว้าเลย พอค้นคว้า ใช้สติใช้ปัญญา ทำฐาน ทำกำลัง ทำพลังงาน ทำสมาธิให้เข้มแข็ง แล้วย้อนกลับ จับได้ ของมันมีอยู่ ของมันต้องมี ของไม่มีไม่มาเกิดเป็นมนุษย์ ของไม่มีไม่เกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม ในเทวดา ในอินทร์ ในพรหมก็มี มีสิ่งนี้เหมือนกัน เพราะมันเป็นปฏิฆะ-กามราคะอยู่ในใจ

เพราะการเกิดการตายในวิภวภูมิมันมีกามภพ รูปภพ อรูปภพ มันเวียนตายเวียนเกิด ฤทธิชีไพรหรือผู้ที่ถือลัทธิศาสนาต่างๆ ทำความสงบของใจ ถ้ารักษาใจ มันไม่ได้ใช้ปัญญาอะไรเข้าไปชำระล้างเลย รักษาเพียงแต่ให้มันนิ่งอยู่ ให้มันเป็นหนึ่งเดียว เวลาตายไป ไปเกิดเป็นพรหม เพราะอะไร เพราะเขาสร้างเหตุอย่างนั้นมันก็เป็นพรหมอย่างนั้น แล้วพอตายจากพรหมมันก็มาเกิดเป็นเราอีก เกิดเป็นสัตว์โลกอีก มันก็เวียนตายเวียนเกิด เพราะมันไม่ถึงที่สุด เพราะเขาสอนกันแค่นั้น

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สอนอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ใช้ฐานของสมาธิขึ้นมาแล้วให้ออกทางปัญญาใคร่ครวญมัน พอเข้าไปเห็นนะ จับได้ เพราะมันเป็นกามราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะ เวลาวิปัสสนาไปเป็นอสุภะ พิจารณาภายในเป็นอสุภะ จนชำนาญมาก มองเพ่งไปเป็นเลือดเป็นหนองทั้งหมดเลย ถ้าชำนาญมาก มองมนุษย์ มองสัตว์โลก ถ้ากำลังมันคืนนะ มันจะเป็นเลย แต่ถ้ากำลังไม่คืนมันก็ต้องคล้อยตามเขาไป เห็นไหม ขณะที่ทำเดี่ยวเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ จะเป็นสภาวะแบบนั้น เห็นทั้งหมดเป็นสภาวะอย่างนั้นเลย เพราะอะไร เพราะมันเป็นกรรมไง

แต่ถ้ามันเป็นการดู มันว่ามันเป็นเหตุผล เพราะอะไร เหตุผลมันเป็นเพราะว่าจิตมันมีฐาน จิตมันมีสมาธิของมัน เพราะจิตมันแรง เห็นไหม คุณิ สมาธิ ๓๕ เปอร์เซนต์ แล้วสิ่งที่เห็น มันเพ่งของมันไป ให้รำพึงไปด้วยปัญญา ให้มันแปรสภาพ ให้มันเป็นไป ผีก็ฝันบ่อยครั้งเข้าๆ จากเห็นกาย เห็นสภาวะของสังคมที่มันเป็นอสุภะหมด แล้วย้อนกลับมาอสุภะของเรา เพราะสังคมมันแก้กิเลสไม่ได้ ความเป็นไปของสัตว์โลกกับเราไม่ใช่อันเดียวกัน แต่เพราะกำลังของจิตที่มันออกไป เห็น จิตที่ออกไปเห็นว่าอำนาจาสนาของใจแต่ละดวงไม่เหมือนกัน จิตที่มันมีกำลังของมัน มันมองเห็น เห็นทะลุไปหมดเลย แล้วแก้กิเลสได้ไหม? ไม่ได้ เพราะมันเป็นภายนอก มันเป็นกายของคนอื่น มันเป็นกายของสังคม ไม่ใช่กายของเรา ไม่ใช่ฐานที่ตั้งของกิเลส

พอพิจารณาบ่อยครั้งเข้ามันจะละเอียด มันจะย้อนกลับๆ ถ้ามันเป็นกรรมมันจะย้อนกลับ ถ้ามันหลงมันจะส่งออก พอส่งออก เดี่ยวมันก็เสื่อมหมด เราก็ต้องตั้งต้นใหม่ มันจะล้มลุกคลุกคลาน เห็นไหม เพราะอะไร เพราะมันไปต่อไง พอมันพิจารณา เห็นสังคมเขาเป็นอสุภะ แล้วมันขยะแขยงของมัน...ขยะแขยงไม่ใช่กรรม ขยะแขยง ขย้อน สิ่งต่างๆ นี่มันเป็นเรื่องของสมมุติบัญญัติหมด มันเป็นเรื่องอาการของใจ เห็นแล้วขยะแขยง จะอ้วกแตกอ้วกแตก ไม่ใช่กรรม อ้วกแตกอ้วกแตก คนกินเหล้าเมาก็อ้วกเว้ย! ไม่ใช่!

แต่ถ้าเป็นจริงมันจะย้อนกลับๆ เข้ามา มันถอดถอนจากหัวใจ ไม่ใช่ขยะแขยงอย่างนั้น มันเป็นมัชฌิมาปฏิปทา มันเป็นความสมดุลของใจ ไม่ใช่ความขยะแขยง ไม่ใช่ความขบใจ ไม่ใช่สุภะ ไม่ใช่อสุภะ สุภะก็ไม่ใช่ อสุภะก็ไม่ใช่ มันเป็นระหว่างความดีและชั่ว ความถูกและความผิด เห็นไหม เวลาจิตมันก้าวพ้นทั้งทางดีและชั่ว ก้าวพ้นทั้งผิดและถูก

ผิด มันก็ออกไปทางกามราคะ ถูก มันก็ออกไปสู่กะ มันไปยึดมันถือมัน มันปล่อยไม่ได้ ฝึกซ้อมบ่อยครั้งๆ ถึงที่สุดมันเข้าไปทำลายที่กลางหัวใจ กามราคะ-ปฏิฆะนี้ขาดหมด ขาดหมดเลย พอขาดหมด จิตว่าง ว่างอีกแล้ว นี่ไง ถ้าว่างอีกแล้วก็ติดอีกแล้ว ก็ฝึกซ้อมๆ พัฒนาในชั้น อนาคามีให้มันละเอียดอ่อนเข้าไป เพราะสุทธาวาส สุทัตสา สุทัตสี ๕ ชั้น มันเปลี่ยนแปลงของมันตลอด มันเปลี่ยนแปลง เห็นใหม่ ถ้าตายตอนนี้ไปเกิดบนพรหม มันก็ไปเปลี่ยนแปลงอยู่ที่นั่น แต่เวลายาวนาน เราฝึกซ้อมๆ จนมันสิ้นถึงสถานะของสุทธาวาส สิ้นสุดแล้วทำอย่างไรต่อไป มันก็ว่างหมด

“โมฆราช เธอจงมองดูโลกนี้เป็นความว่าง”

มันก็คือเป็นความว่าง เห็นใหม่ มันพัฒนาไป ว่าง ว่างของใคร ว่างของจิตที่เป็นอนาคามี กับว่างของสมาธิเรา เราทำสมาธินี้ว่างๆ ว่างๆ มองโลกเป็นความว่าง มันเป็นปรัชญาทั้งนั้นนะ มันคู่กรรมไง เพราะเราไปคู่กรรม จิตใจเราถึงไม่พัฒนาสิ่งใดๆ เลย ย่ำจมอยู่กับที่ ประพฤติปฏิบัติ กันแล้วขอยทำอยู่กับที่ แล้วเกิดทิฏฐิมานะว่าเป็นพระเป็นเจ้า ได้บวชเป็นพระ มีศักยภาพ พรรษา เยอะขึ้นมา มีคนนับหน้าถือตา มีคนเคารพนบนอบ กิเลสมันยิ่งตัวใหญ่ มันยิ่งpong เห็นใหม่ เพราะอะไร เพราะมันไปคู่ไง มันไม่เป็นความจริง

ถ้าเป็นความจริง โลกธรรม ๘ มีลากเลื่อมลาก มียศเลื่อมยศ ลากสักการะสิ่งต่างๆ มันเป็น เครื่องล้อ เห็นใหม่ รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร นี่ก็เหมือนกัน เขามีมารหรือเรามีมาร มารของเขาหรือมารของเรา ถ้ามันรักษาขึ้นมา มันจะมีปัญญาของมัน ขึ้นมา มันจะว่างขนาดไหนก็แล้วแต่ ถ้ามีครูบาอาจารย์ **ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมุจฺจลฺมุตฺตมํ** เวลาพูดถึงที่สุด เหมือนกับทางวิชาการ เวลาพูดถึงที่สุดของการทดสอบ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ถึงที่สุด แล้วผลออกมาเป็นอย่างไร ส่วนผลในแต่ละชนิดมันออกมาเป็นอย่างไร ถ้าเราพูดถึงส่วนผลสมได้ แต่เราไม่ได้ผลสม ไม่ได้ออกมาถึงที่สุดของผลงานนั้น เราพูดไม่ถึงที่สุด เห็นใหม่

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ มรรค ๔ ผล ๔ มันเป็นอย่างไร พูดถึงถ้าเป็นสู่กะ-เป็นอู่กะ แล้วสิ่งที่ มันเป็นภพละ สิ่งที่เป็นอวิชชาละ สิ่งที่มีมันเป็นความสดใส มันเป็นความว่าง มันอยู่ที่ไหน? มันว่างจากข้างนอกไป ว่างจากเราชำระความสะอาดรอบตัวเราหมดเลย แต่ตัวเราเอง ผู้มีอิทธิพลฆ่า เขาหมดเลย แล้วมันจะเป็นอิทธิพลใหญ่ อิทธิพลใหญ่มันทำลายคนอื่นนะ แต่อิทธิพลตัวนี้มันทำให้เราไม่ถึงที่สุด แล้วมันก็ไปจมอยู่อย่างนั้นไง นี่มันไปคู่

ถ้ามันหลงนะ มันจะไม่ได้คู่ มันไม่เข้าใจเลย ถ้ามีครูบาอาจารย์พยายามบอกให้ออก ให้ย้อนกลับ นี่พลังงานที่ย้อนกลับ ใจกับอาการของใจ มันได้ชำระล้างหมดแล้ว มันเป็นอาการทั้งหมด มันเป็นเรื่องที่เป็นสามัญสำนึก สิ่งที่เป็นมนุษย์ที่มีธาตุ ๔ และ ชั้น ๕ ถึงที่สุดแล้วตัวมันเองเป็นปัจเจกการ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺณ เป็นภพเป็นชาติ เป็นภพเป็นชาติที่ไหน

สิ่งที่เป็นภพเป็นชาติก็เป็นความรู้สึกนึกคิดนี่ไง นามรูปที่ใจนี่ไง รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา เห็นไหม รูปราคะ อรูปราคะ รูปก็เป็นราคะ อรูปก็เป็นราคะ นามกับรูปก็เป็นราคะ เป็นมานะ เป็นอุทธัจจะ เป็นอวิชชา ถ้าเป็นรูปมานะ อรูปมานะ ก็เป็นราคะ ฤทธิชีพรที่เข้าสมาบัติก็เป็นราคะ ราคะที่มันติด ราคะมันเป็นสังโยชน์อยู่แล้ว แต่ขณะที่ฤทธิชีพรที่ไม่มีคุณธรรมเลย เขาก็เข้ามาสมาบัติของเขาได้ แต่เขาเป็นรูปมานะ อรูปมานะ เขาไม่ใช่เป็นราคะ เพราะเขาไม่รู้จักสังโยชน์ ไม่รู้จักสิ่งใดๆ เลย

สิ่งนี้มันเป็นสังโยชน์ใหม่ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา นี่นามรูปก็ราคะ ทุกอย่างเป็นราคะหมด แล้วขณะที่เป็นราคะมันใสสะอาด มันจะเป็นราคะได้อย่างไร ราคะมันมาจากไหน

อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺณ มันถึงเป็นปัจเจกการที่มันละเอียดไป มันถึงไม่เหมือนสัตถุญาในชั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญฺณ นี่มันเป็นชั้น ๕ นี่มันเป็นอาการของใจ นี่เป็นสิ่งที่ป็นวัตถุประสงค์ที่เอามาจับต้องกัน เอามาอธิบายกัน ด้วยปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เวลามันละเอียดขึ้นไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า เป็นปัจเจกการ เป็น อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา นี่เป็นพุทธวิสัย เป็นปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มองเห็น แต่ถ้าพวกเรา ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติ สาวก-สาวกจะเข้าไป มันจะเป็นอย่างนั้นไหม? มันไม่ชัดเจนอย่างนั้น แต่มันเห็นของมัน คุณติ เราจะพูดถึงเทียน ไฟที่มันติดขึ้นมา โดยทางวิทยาศาสตร์ ไฟมันอยู่อย่างนี้ตลอดไปไหม ดวงไฟมันจะเกิดตลอดไปไหม แต่ถ้าเรามองด้วยสายตาล่ะ

นี่ก็เหมือนกัน มองด้วยสายตาก็มองด้วยเราไง แต่ถ้าอธิบายทางวิชาการมันก็ไปอย่างหนึ่ง เราไปเห็นเทียนที่มันติดอยู่ เราก็มองมันก็คือเทียนนั่นแหละ ไฟก็คือไฟนี้แหละ แต่ถ้าเป็นทางวิทยาศาสตร์นะ ไฟมันเกิดมาจากอะไร สิ่งของมันเกิดดับๆ ที่มันสืบต่อ นี่มันคืออะไร เห็นไหม ถ้า

มันไม่เห็น มันไม่รู้จริง มันไม่เข้าไปเห็นสักจะความจริงจากภายใน มันจะชำระได้อย่างไร มันจะทำลายอวิชชาตัวนี้ได้อย่างไร

นี่ไง คือตัวภพเฉยๆ ตัวที่ไม่ได้ไปยุ่งกับใคร คุณิ เวลาเราจะทำโลกุตตรธรรม เราต้องมีสมาธิก่อน ถ้ามีสมาธิปั๊บ มันถึงเป็นโลกุตตรปัญญา นี่มันต้องมีสมาธิก่อน สมาธิมันเกิดจากใจตัวเองเป็นสมาธิ แก๊วเข้ามามีที่ตัวใจ แล้วเวลาถึงที่สุดแล้วตัวของมันเองละ ตัวสมาธิเลยต้องใช้ปัญญาเข้ามา แล้วตัวของมันเองจะเอาอะไรเข้าไปชำระมัน สิ่งที่จะชำระใจมันจะชำระอย่างไร

ถ้าไม่เข้าใจก็หลง แต่ถ้าเวลาประพฤติปฏิบัติไปมันจะดูอย่างไรให้เป็นไปมันก็ไม่เป็น มันเป็นไปได้ เพราะอะไร เพราะมันไม่เคยทำ คนเราไม่เคยทำ ไม่เคยบริหารจัดการขึ้นมา มันจะบริหารจัดการองค์กรนั้นไปไม่ได้ แต่ถ้าคนเราฝึกฝนนะ บริหารองค์กรนั้นไป สัมลูกคลุกกลาน องค์กรนั้นผิดพลาดบ้าง องค์กรนั้นเสียหายบ้างต่างๆ มันฝึกฝนจนมันทำของมันไปได้ นี่ไง ถึงที่สุดแล้วมันจะเข้าใจถูก-เข้าใจผิด

นี่คู่ ยังกล่าวคู่ ยังคู่ของตัวเองไป จนถึงที่สุด ถ้ามันไปพลิกฟ้าคว่ำดินกันแล้วนะ มันเป็นมรรคญาณที่มันละเอียด ใจ ปัญญาอันละเอียดที่มันลึกซึ้งเข้าไปทำลายตัวมันเอง เห็นไหม นี่กรรมแท้ๆ เกิดตรงนี้ ไม่คู่กรรม

เพราะการคู่กันนี้ ในสมัยพุทธกาล ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังอยู่นะ สมัยนั้นศึกษากันด้วยปาก ถ้าพูดถึงพระเณรเห็นผิดไปจากคำสอน ถ้าพูดแล้วไม่เชื่อ ปรับอาบัติ ถ้าถึงที่สุดแล้วให้ลงพรหมทัณฑ์ ไม่ให้คบ เพราะอะไร เพราะมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้จริงอยู่

สมัยปัจจุบัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ ๕,๐๐๐ ปี ให้พวกเราศึกษาค้นคว้ากัน แต่เราค้นคว้าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก พูดถึงนรกสวรรค์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม เทวดาสำเร็จเป็นแสนๆ เป็นพันๆ แล้วเราก็มองไม่เห็น เห็นไหม ความไม่เชื่อ ความไม่เห็นด้วย คู่ใหม่ นี่คู่ตั้งแต่ทฤษฎี ในเมื่อทฤษฎี ในคำสอนก็ยังไม่เชื่อ แล้วมาประพฤติปฏิบัติ มันจะเป็นความจริงได้อย่างไร ก็ปฏิบัติกันไปโดยตำราที่ผิดใจ เพราะจิตได้ตำหนักมันไม่เชื่อ

แต่ถ้าจิตได้ตำหนักมันเชื่อแล้ว มันทำขึ้นมาแล้ว มันยังไม่เป็นความจริงขึ้นมา ก็ทำบ่อยครั้ง ทดสอบขึ้นมา ถ้ามันเป็นกับเรา มันก็เป็นความจริงกับเราใช่ไหม ถ้าเป็นความจริงกับเรา มันจะเป็นความจริง เห็นไหม ไม่ใช่กล่าวดู

คู่โดยกรรมวินัยอันหนึ่งนะ คู่กรรม มันอยากให้มันเป็นสภาวะแบบนั้น คำว่า “อยากให้เป็น” หรือ “คาดหมายให้เป็น” มันยิ่งกลับเนิ่นช้า เพราะมันสร้างกรอบไว้ เราสร้างว่ามันเป็นสภาวะแบบนั้น จะต้องเป็นอย่างที่เราคาดหมาย แล้วใจมันก็สร้างภาพอย่างนั้นขึ้นมา แล้วมันก็ไปติดอยู่ อย่างนั้นนะ อยู่อย่างนั้นตลอดไป เราลบภาพนั้นทิ้งให้หมด แล้วเราทำของเราไปด้วยความขยันหมั่นเพียร มีสติ มีครูบาอาจารย์สำคัญนะ มีครูบาอาจารย์ไว้เป็นที่ปรึกษา ถ้าเราทำไปแล้ว ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ เราไปเห็นสิ่งใด รู้สิ่งใด เหมือนเด็กมันแบกของหนัก เด็กๆ น่าสงสารนะ ถ้ามันทำสิ่งใดที่มันไม่เคยทำ มันจะทุกข์ยากมาก แต่ผู้ใหญ่ที่เคยผ่านงาน ผ่านสิ่งใดๆ มาแล้วจะรู้ เห็นไหม แบกของหนักขึ้นบันไดขั้นที่ ๑ ขั้นที่ ๒ ยิ่งขึ้นไปชั้นสูง มันยิ่งหนัก แล้วยิ่งอันตราย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติ โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี มันยิ่งสูง มันยิ่งหนัก มันยิ่งอันตราย มันยิ่งละเอียด มันยิ่งลึกซึ้ง แล้วการกระทำมีครูบาอาจารย์ท่านคอยชี้นำไปอย่างนี้ นี่ไง มีครูมีอาจารย์ต้องปรึกษา ครูบาอาจารย์คอยชี้นำ คอยบอกเรา แต่ครูบาอาจารย์ทำให้เราไม่ได้ แล้วเราจะทำให้เหมือนครูบาอาจารย์ก็ไม่ได้

แต่ครูบาอาจารย์ท่านมีประสบการณ์ของท่านนะว่า จิตอย่างนี้ควรทำอย่างนี้ เพราะอะไร เพราะครูบาอาจารย์ท่านดำเนินผ่านมาแล้ว ท่านจะเห็นอุปสรรค เห็นกิเลสที่มันละเอียด ที่มันคอยหลอกล่อ แล้วมันจะเป็นไป แต่ถ้าเราไปบอกเขาก็ไม่เชื่อ เพียงแต่คอยบอกเป็นแนวทาง แล้วให้คอยระวัง ให้คอยรักษา ให้คอยต่อสู้ คอยตั้งสติ ผิดถูกขึ้นไปจะเห็นของเราเป็นขั้นเป็นตอน เข้าไป เห็นไหม อย่างนี้ถึงเป็นสันตภิฎฐิโก อย่างนี้ถึงเป็นปัจเจกตัง อย่างนี้ถึงเป็นธรรมแท้ๆ ไม่ใช่กล่าวคู่กรรม เอวัง